

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA KLASY III GIMNAZJUM

Zasady ogólne

- Na początku roku szkolnego uczniowie zostają poinformowani o zasadach PSO.
- Ocenianiu poddana jest wiedza ucznia, jego umiejętności oraz aktywność na zajęciach.
- Ocenia się rozmaite działania ucznia mające na celu wykształcenie umiejętności ponadprzedmiotowych określonych w *Podstawie programowej*, a realizowane przez: aktywność na lekcji, prace domowe, prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń, wypowiedzi ustne, pracę w grupie, prace dodatkowe- wykonanie projektu, plakatu, itp., sprawdziany (kartkówki) 20 min., prace klasowe.
- Wszystkie oceny są jawne.
- Każda ocena jest opatrzona ustnym lub pisemnym komentarzem nauczyciela.
- Komentarz zawiera informację dla ucznia o rodzaju popełnionych przez niego błędów oraz sposobie ich poprawy, a w przyszłości uniknięcia podobnych usterek.
- Wymagania edukacyjne są formułowane w oparciu o *Podstawę programową* oraz program nauczania *Świat w słowach i obrazach*.
- Stosuje się dwa poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.
- Wymagania ponadpodstawowe zawierają w sobie wymagania podstawowe. Aby zaliczyć poziom ponadpodstawowy, należy najpierw zaliczyć poziom podstawowy.
- Stosuje się sześciostopniową skalę ocen.
- Prace klasowe są obowiązkowe. Jeżeli uczeń z przyczyn losowych nie może pisać z całą klasą, to powinien to uczynić w terminie dwutygodniowym od powrotu do szkoły na dodatkowych zajęciach.
- Uczeń ma tylko raz prawo do poprawy. Ocena z poprawy jest ostateczna. Poprawiane mogą być oceny niedostateczne, dopuszczające, dostateczne i dobre.
- Poprawa pracy klasowej odbywa się w terminie ustalonym przez nauczyciela, nie dłuższym jednak niż 2 tygodnie od oddania prac.
- Prace klasowe są zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem.
- Wszystkie prace klasowe uczeń musi poprawić, czyli dokonać analizy i korekty popełnionych błędów.
- Prace klasowe mogą być pisane na kartkach lub w specjalnych zeszytach. Nauczyciel umawia się co do tego na pierwszych zajęciach z uczniami.
- Pisemne prace domowe („wypracowania” różnego typu) mogą być zadawane z lekcji na lekcję.
- Na życzenie nauczyciela domowe prace pisemne mogą być wykonywane na kartkach opatrzonych podpisem i tematem pracy. Prace muszą być napisane w sposób czytelny i estetyczny.
- Pisemne prace domowe uczeń jest zobowiązany oddawać w ustalonym terminie. Jeśli praca nie zostanie oddana, skutkuje to oceną niedostateczną.

- Dwa razy w semestrze uczeń może na początku lekcji zgłosić brak pracy domowej lub nieprzygotowanie do zajęć. Nauczyciel zaznacza ten fakt w dzienniku.
- Za aktywność na zajęciach uczeń może być nagrodzony „plusem”. Pięć „plusów” daje ocenę bardzo dobrą.
- Za brak aktywności i celowe uchylanie się od pracy na lekcji lub pracy w grupie nad jakimś zadaniem uczeń może otrzymać „minus”. Pięć „minusów” daje ocenę niedostateczną.
- Zarówno „plusy” jak i „minusy” są zapisywane przez nauczyciela w notesie lub dzienniku.
- Obowiązkiem ucznia jest prowadzenie zeszytu przedmiotowego i przynoszenie go na każde zajęcia. Zeszyt można zmienić na nowy tylko za zgodą nauczyciela.
- Jeśli zadana była praca domowa w zeszycie, a uczeń zgłosi jego brak, jest to równoznaczne z nieodrobieniem zadania domowego.
- W razie udowodnienia uczniowi przez nauczyciela niesamodzielności pracy domowej (np. wypracowanie przepisane z Internetu) otrzymuje on ocenę niedostateczną.
- Wszystkie ocenione sprawdziany są przechowywane do końca roku szkolnego i mogą być udostępniane rodzicom w czasie konsultacji lub wywiadówek, lub w innym ustalonym terminie.
- Podstawa uzyskania przez ucznia oceny semestralnej jest posiadanie przynajmniej sześciu ocen cząstkowych, w tym trzech z prac pisemnych.
- W szczególnych przypadkach (np. długotrwała choroba ucznia) dopuszcza się indywidualne zasady oceniania uzgodnione między nauczycielem a uczniem i ewentualnie jego rodzicami, umożliwiające uzupełnienie przez ucznia powstałych zaległości.

Umiejętności oceniane na lekcjach języka polskiego w klasie III:

<ul style="list-style-type: none"> • ¹Czytanie różnych tekstów kultury (rozumianych jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego; w tym źródła historyczne) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym – interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy – odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji – dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie – wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury (w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, tabelach, diagramach, na ilustracjach, mapach, wykresach, schematach) – dostrzega środki wyrazu typowe dla tekstów literackich, tekstów publicystycznych i określa ich funkcje
--	--

¹ Źródło: *Informator o egzaminie gimnazjalnym przeprowadzonym od roku szkolnego 2008/2009 roku*, Warszawa 2007.

	<p>– odnajduje i interpretuje związki przyczynowo-skutkowe</p> <p>– dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny</p> <p>– wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą)</p> <p>– dostrzega wartości wpisane w teksty kultury</p>
<p>• Tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podanie • list prywatny • list oficjalny • wywiad • opis przedmiotu • reportaż • charakterystyka porównawcza • rozprawka • list otwarty <p>– posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych</p> <p>– tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej</p> <p>– zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym</p> <p>– formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze</p> <p>– analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury</p> <p>– dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie</p> <p>– wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi</p>

	– formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury
• Mówienie	Uczeń: – formułuje następujące rodzaje wypowiedzi ustnych: <ul style="list-style-type: none"> • opowiadanie twórcze i odtwórcze • przemówienie – dba o spójność, poprawność językową i płynność wypowiedzi – stara się zainteresować sposobem mówienia
• Przestrzeganie zasad ortograficznych	Uczeń: – pisze poprawnie pod względem ortograficznym (w tym dyktanda), stosując w praktyce poznane zasady ortograficzne – korzysta ze słownika ortograficznego
• Znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Uczeń: – czyta lektury obowiązkowe i uzupełniające – wykazuje się znajomością treści i zagadnień zawartych w lekturach – bierze czynny udział w omawianiu utworów
• Znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku i frazeologii	Uczeń: – wykorzystuje w praktyce wiedzę dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu nauki o języku – wyjaśnia znaczenia wybranych związków frazeologicznych – stosuje w wypowiedziach wybrane związki frazeologiczne
• Recytacja	Uczeń: – wygłasza tekst (wiersz, fragment prozy) z pamięci – recytuje wyraźnie i wyraziście z zachowaniem zasad kultury żywego słowa
• Rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Uczeń: – tworzy ilustracje do utworów, odzwierciedlając informacje podane w tekstach – dba o estetykę i oryginalność wykonanych prac plastycznych – stosuje różne techniki plastyczne
	Uczeń:

<ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie określonych projektów 	<ul style="list-style-type: none"> – realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem – dba o estetykę i oryginalność realizowanego projektu – stosuje różnorodne techniki i technologie – prezentuje wykonany projekt
<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja zadań w grupie 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – realizuje w grupie określone zadanie – prezentuje efekt, rezultat pracy grupy
<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie inscenizacji 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> – bierze udział w przygotowaniu scenicznych prezentacji (fragmentów) poznanych utworów – projektuje i wykonuje dekoracje, stroje, rekwizyty – wciela się w rolę, biorąc udział w przedstawieniu

Sposoby (zasady) oceniania poszczególnych umiejętności

Umiejętności:	Sposób oceniania:
– czytanie różnych tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> – omawianie, analiza przeczytanego tekstu na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia literackiego i kulturowego rozpisanego na poziomy wymagań – patrz*) – samodzielna praca z tekstem w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)	Patrz: <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi (ćwiczeń redakcyjnych – domowych i klasowych)
– mówienie	Patrz: <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny wypowiedzi ustnych: <ul style="list-style-type: none"> • opowiadania twórczego i odtwórczego • przemówienia
– przestrzeganie zasad ortograficznych	Patrz: <ul style="list-style-type: none"> – zasady oceniania dyktand
– znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	Lektura obowiązkowa: <ul style="list-style-type: none"> – sprawdziany ze znajomości treści lektur (zadania punktowane według określonych

	<p>kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen zapisana pod każdym sprawdzianem)</p> <p>Lektura uzupełniająca:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocena za notatki przygotowane przez ucznia, w razie wątpliwości – dodatkowe pytania z treści lektury
– znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku, frazeologii	<ul style="list-style-type: none"> – omawianie, analiza zagadnień z zakresu nauki o języku na lekcji pod kierunkiem nauczyciela (ocena formułowana na podstawie zakresu kształcenia językowego rozpisanego na poziomy wymagań – patrz**) – samodzielna analiza zagadnień z zakresu nauki o języku w formie testu, sprawdzianu itp. (zadania punktowane według kryteriów, punkty przeliczane na oceny, skala punktów i ocen podawana przed testem, sprawdzianem itp.)
– recytacja	<p>Patrz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny recytacji
– rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	<p>Patrz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów
– realizacja określonych projektów	<p>Patrz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny realizacji określonych projektów
– realizacja zadań w grupie	<p>Patrz:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań
– przygotowanie inscenizacji	<ul style="list-style-type: none"> – kryteria oceny ustala każdorazowo nauczyciel (mając na uwadze przede wszystkim wkład pracy uczniów w przygotowanie przedstawienia) i podaje przed realizacją konkretnych inscenizacji

* **Zakres kształcenia literackiego i kulturowego** (Witold Bobiński *Świat w słowach i obrazach*) **rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.** Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe ocenę dobrą lub bardzo dobrą. **Uwaga!** Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Teksty kultury	Poziom wymagań	
	Podstawowy (P) Ocena dopuszczająca i dostateczna	Ponadpodstawowy (PP) Ocena dobra i bardzo dobra
	Uczeń:	Uczeń:
POCZĄTKI ŚWIATA, POCZĄTKI SŁOWA		
<i>Dzieje Utanapisztima, Deukalion i Pyrra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat eposu o Gilgameszu oraz <i>Przemian Owidiusza</i> – czyta głośno – opowiada o przebiegu wydarzeń w obu tekstach – określa narratora w eposie babilońskim – cytuje zdanie wyjaśniające przyczynę potopu w eposie babilońskim – wymienia znaki zwiastujące potop w eposie babilońskim – wyjaśnia, w jaki sposób bogowie babilońscy ostrzegli Utanapisztima przed potopem – określa reakcję bogów na zjawisko potopu w eposie babilońskim – wyjaśnia, czym jest <i>mit</i> – podaje cechy mitów, które można dostrzec w opowieściach o potopie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje okoliczności powiadomienia Utanapisztima i Deukaliona o potopie – podaje przyczyny, które zdaniem Babilończyków i Greków doprowadziły do kataklizmu – porównuje skutki potopu w micie babilońskim i greckiej opowieści – wskazuje elementy fabuły upodabniające historie o potopie w micie babilońskim i greckim – wskazuje elementy świata przedstawionego mające symboliczne znaczenia – uzasadnia swoje zdanie na temat tego, czym jest potop w poznanych opowieściach – wyjaśnia uniwersalne znaczenia obu mitów
<i>Biblia – Stary Testament; Księga Rodzaju: Dzieje Noego, Potop</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – wyjaśnia, czym był potop w rozumieniu autora <i>Księgi Rodzaju</i> – wyjaśnia przyczyny ocalenia Noego, cytując odpowiednie fragmenty tekstu – zapisuje w punktach wskazówki, których Bóg udzielił Noemu – odszukuje w słowach Boga skierowanych do Noego polecenie i ostrzeżenie 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w tekście niezgodności ujawniające, że opis potopu zestawiony jest z dwóch fragmentów, pochodzących z różnych okresów historycznych – wyjaśnia, w jakim znaczeniu zostało użyte przez Boga określenie „przymierze” – porównuje obraz Boga z <i>Księgi Rodzaju</i> z wizerunkami

	<ul style="list-style-type: none"> – cytuje fragmenty tekstu wyrażające stosunek narratora do Boga – wskazuje elementy świata przedstawionego mające symboliczne znaczenie – wyjaśnia, dlaczego Bóg zobowiązuje się już więcej nie złorzeczyć ziemi – cytuje słowa Boga będące nawiązaniem do jednego z przykazań – wyjaśnia, czym jest <i>motyw</i> – zapoznaje się z informacjami na temat motywu potopu i arki 	<p>bogów zawartymi w opowieściach starożytnych, argumentując wypowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> – cytuje fragmenty narracji, których nie można rozumieć dosłownie – porównuje teksty mitologiczne z fragmentem <i>Biblii</i> – podaje przykłady dzieł literackich, filmowych i muzycznych wykorzystujących motyw potopu i arki
<p>Anna Świderkówna <i>Biblijny i niebiblijny potop</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Anny Świderkówny – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę i charakter tekstu – wymienia utwory literackie przywołane w tekście – podaje informacje na temat tekstu odnalezionej w asyryjskiej bibliotece – wypisuje z tekstu tezy dotyczące motywu potopu w kulturze – odczytuje z tekstu pytanie, na które autorka stara się znaleźć odpowiedź – wyjaśnia znaczenie słowa <i>mit</i> w cytowanym pytaniu 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje zdanie będące odpowiedzią autorki na postawione przez siebie pytanie – cytuje fragment tekstu wspierający wyrażone stanowisko – przedstawia własnymi słowami literackie losy motywu wielkich kataklizmów – omawia różnicę między zawartością mitów a treścią tekstów biblijnych
<p><i>Biblia – Nowy Testament: Miłosierny Samarytanin</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat <i>Ewangelii wg św. Łukasza</i> – czyta głośno – wyodrębnia w tekście dialog wstępny oraz właściwą przypowieść – podaje informacje na temat miejsca i uczestników zdarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – wyjaśnia, z czego „usprawiedliwia się” przed Jezusem uczony w prawie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa charakter odpowiedzi Jezusa na pytanie uczonego, uzasadniając wypowiedź – wyjaśnia, czyja postawa mogła zaskoczyć słuchaczy Jezusowej przypowieści, wykorzystując podany komentarz – formułuje prostym, bezpośrednim językiem

	<ul style="list-style-type: none"> – określa postawę kapłana, lewity i Samarytanina, przypisując im nazwy cech lub uczuć – przypisuje postaciom kapłana i lewity podane wartości – układa hierarchię wartości wynikającą z przesłania przypowieści – formułuje rady dotyczące sposobu życia 	<ul style="list-style-type: none"> – odpowiedź na pytanie uczzonego – wybiera cytat biblijny najlepiej odzwierciedlający sens przypowieści – bierze udział w projekcie zatytułowanym „Współcześni samarytanie”
<i>Biblia – Nowy Testament: Przypowieść o talentach</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Mateusza Ewangelisty – słucha czytanego tekstu – podaje informacje na temat miejsca i uczestników zdarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – dzieli nazwy zachowań, postaw i cech na miłe „panu” z przypowieści i te, które skrytykował – zapoznaje się z informacjami o przypowieści ewangelicznej – łączy w pary: element świata przedstawionego – ukryte w nim znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – doprecyzowuje znaczenie sformułowania „przekazał im swój majątek” – uzasadnia, wykorzystując cytaty, czy przypowieść można uznać za relację z codziennego zdarzenia – analizuje język, styl i kompozycję przypowieści – przedstawia interpretację przypowieści o talentach
<i>Platon Uczta</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Platona, <i>Uczty</i> i Erosa – czyta cicho ze zrozumieniem – podaje informacje na temat Erosa – odczytuje fragment będący charakterystyką Erosa – wybiera wyrazy określające naturę Erosa – podaje wyrazy bliskoznaczne do określeń Erosa – cytuje zdanie będące krótką definicją Erosa – ogląda plastyczne przedstawienia Erosa – wypowiada się na temat natury Erosa wyrażonej w dziełach plastycznych – zapoznaje się z informacjami na temat filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje własnymi słowami przyczynę, dla której Eros nie pragnie mądrości – odczytuje w sposób przenośny cechy i zachowania Erosa – wyjaśnia, jaki błąd w rozumieniu postaci Erosa popełnił według Diotymy Sokrates – wyjaśnia sens wypowiedzi Diotymy na temat jednego z rodzajów miłości – porównuje komentarz Jana Parandowskiego z narracją Diotymy – porównuje ujęcie miłości wywodzące się z kultury greckiej z ujęciem

	– analizuje tekst Arystotelesa na temat filozofii, udzielając odpowiedzi na podane pytania	chrześcijańskim zawartym w <i>Hymnie o miłości</i>
ŚWIAT W SŁOWACH ODBITY?		
<i>Pogranicza realizmu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, wybierając odpowiednie informacje – określa tematykę i charakter tekstu – odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości – podaje przykłady znanych utworów realistycznych – wymienia sposoby ukazywania świata przedstawionego uważane za odległe od realizmu – określa stopień prawdopodobieństwa w prozie sensacyjnej i popularnych powieściach o miłości 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>fikcja literacka</i> – wskazuje podobieństwa łączące powieść realistyczną z przypowieścią i poezją – wyjaśnia, na czym polega <i>konwencja realistyczna i nierealistyczna</i> – cytuje przykłady zdań, które można uznać za realistyczne i przykłady zdań będących fikcją upoetycznioną – nazywa konwencję ukazywania świata przedstawionego w wybranych powieściach
Adam Mickiewicz <i>Reduta Ordona</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Adama Mickiewicza – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – podaje informacje na temat postaci mówiącej – sprawdza w źródłach informacje o Ordonie jako postaci historycznej – określa czas i miejsce wydarzeń – sporządza w punktach plan wydarzeń – tytułuje wyodrębnione wydarzenia – opowiada o przebiegu wydarzeń – nazywa środki poetyckie służące przedstawieniu walczących wojsk – wskazuje elementy świata, którym przypisane zostały barwy 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje Ordona jako postać historyczną i bohatera literackiego, formułując wnioski – odróżnia relacje o zdarzeniach od innych form wypowiedzi – wyjaśnia sens wypowiedzi Jenerała – cytuje fragment tekstu nawiązujący do udziału Rosji w rozbiorach Polski – wyjaśnia symboliczne znaczenie barw – wskazuje inne motywy o znaczeniu symbolicznym – wyjaśnia cel kreowania poetyckiej legendy – uzasadnia, że tekst jest przykładem utworu patriotycznego
Zestaw zadań: <i>Sztuka opowiadania, czyli co zrobić, by inni</i>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje <i>Redutę Ordona</i> jako mowę skierowaną do słuchaczy: <ul style="list-style-type: none"> • określa cel konstruowania 	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje i wygłasza przemówienie: <ul style="list-style-type: none"> • formułuje cel

<i>nas słuchali</i>	<p>opowieści adiutanta</p> <ul style="list-style-type: none"> • poszukuje w tekście śladów intencji narratora • wskazuje wniosek (puentę) • odczytuje fragmenty, które czynią narrację obrazową, plastyczną, dramatyczną • wskazuje przykłady zastosowanych środków retorycznych • określa wrażenia, jakie wywołuje opowiadanie adiutanta <p>– wymienia i omawia etapy pracy nad przemówieniem</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi potrzebny materiał • układa treść • wybiera odpowiednią formę zwrotu do słuchaczy • wprowadza do wypowiedzi • przedstawia argumenty • odpiera kontrargumenty • apeluje do słuchaczy • stosuje odpowiednie figury retoryczne
Czesław Miłosz <i>Dolina Issy</i>	<p>– zapoznaje się z informacjami na temat Czesława Miłosza</p> <p>– czyta cicho ze zrozumieniem</p> <p>– określa dosłowną tematykę poznanego fragmentu</p> <p>– określa czas i miejsce wydarzeń</p> <p>– przedstawia osoby występujące i wspomniane we fragmencie powieści</p> <p>– podaje informacje na temat narratora</p> <p>– wymienia cechy wiosny</p> <p>– nazywa uczucia i stany ducha Tomasza wywołane przez wiosnę</p> <p>– nazywa uczucia Tomasza po polowaniu na głuszca</p> <p>– wypowiada się na temat ekranizacji utworu</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość polowania na głuszca</p> <p>– ocenia temat opowieści</p> <p>– wskazuje fragmenty o charakterze refleksji</p> <p>– odczytuje zdania, w których narrator posługuje się językiem poetyckim</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega poetyckość przytoczonych zdań</p> <p>– wymyśla tytuł dla poznanego fragmentu powieści</p> <p>– przygotowuje fragment scenopisu</p>
Gustaw Herling-Grudziński <i>Pierścień</i>	<p>– zapoznaje się z informacjami na temat Gustawa Herlinga-Grudzińskiego</p> <p>– czyta cicho ze zrozumieniem</p> <p>– omawia kompozycję utworu</p> <p>– określa plany czasowe poszczególnych historii</p> <p>– sporządza dwa plany wydarzeń</p> <p>– porównuje obie historie, wskazuje podobieństwa i różnice między nimi</p>	<p>– sporządza dwa krótkie streszczenia</p> <p>– cytuje opinię narratora o pokrewieństwie między obiema opowieściami</p> <p>– wypowiada się na temat „typowości” narratora</p> <p>– określa związki między narratorem a autorem opowiadania</p> <p>– odczytuje epilog i komentarz</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – gromadzi informacje o narratorze na podstawie jego wypowiedzi – zapoznaje się z informacjami na temat dygresji – wyjaśnia, czym jest <i>dygresja</i> – dzieli sformułowania wprowadzające dygresję na te, które można zastosować w tekście literackim i opowiadaniu mówionym 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie motywu pierścienia – wskazuje w tekście opowiadania dygresje – określa tematykę i sposoby językowego wprowadzania dygresji w opowiadaniu – wprowadza dygresje do własnej wypowiedzi
Sławomir Mrozek <i>Szuler</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Sławomira Mrożka – czyta cicho ze zrozumieniem – notuje w tabeli informacje o elementach świata przedstawionego – wypowiada się na temat zachowania bohaterów – wyjaśnia, dlaczego uczestnicy gry proszą szulera, by przegrał – podaje powód zaprzestania gry przez szulera – wypowiada się na temat postawy Nowosądeckiego i Beyera wobec cudzoziemca – wyjaśnia, czym jest <i>paradoks</i> – redaguje rozprawkę na wybrany temat 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat postawy narratora wobec cudzoziemca – wskazuje w wypowiedziach cudzoziemca przykłady paradoksu – odszukuje w wypowiedziach cudzoziemca sentencje – wypowiada się na temat głębszego znaczenia tytułowej postaci i motywu gry, uzasadniając wypowiedź – formułuje pytania, które nasuwają się po lekturze opowiadania
„ <i>Szuler</i> ”, czyli realizm z podwójnym dnem	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę tekstu – określa charakter opowiadania Mrożka 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje przypowieści biblijne z poznanym opowiadaniem w celu wyciągnięcia wniosków – formułuje odpowiedzi na pytania zadane w tekście, tworząc własną interpretację opowiadania
Paweł Huelle <i>Weiser Dawidek</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Pawła Huellego – zapoznaje się z informacjami na temat najnowszej historii Polski – czyta cicho ze zrozumieniem – opowiada o swoich wrażeniach czytelnicznych – gromadzi informacje na temat 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje mocne i słabe strony książki w kontekście jej wyboru jako lektury dla gimnazjalistów – określa kontekst historyczny – wypowiada się na temat okoliczności i zdarzeń, w których funkcjonują

	<p>narratora</p> <ul style="list-style-type: none"> – gromadzi informacje na temat bohaterów – nazywa przeżycia, uczucia bohaterów – określa czas i miejsce wydarzeń – wyjaśnia, jak postrzega i rozumie postać Dawida, argumentując wypowiedź – wymienia zdarzenia z udziałem Dawida, które zadziwiły narratora i jego kolegów – wypowiada się na temat przypisywanego bohaterowi pochodzenia – analizuje plany czasowe, jakich dotyczy fabuła utworu – wskazuje główny moment akcji – układa tekst na okładkę powieści lub notatkę do działu kulturalnego gazety – redaguje list 	<p>bohaterowie, uzasadniając swoją wypowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat inności Dawida – wyjaśnia, jak jest postrzegany Dawid Weiser przez dorosłych bohaterów książki – analizuje wypowiedzi narratora i wyjaśnia, jak je rozumie – odczytuje symboliczne znaczenie elementów świata przedstawionego – wypowiada się na temat znaczenia ostatniego fragmentu powieści – wskazuje poetyckie sformułowania w wypowiedziach narratora
ŚWIATY ODLEGŁE, ŚWIATY NASZE?		
<i>Wyprawa w krainę cudowności</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa tematykę tekstu – wskazuje na wyobraźnię jako źródło i miejsce narodzin fantastyki – podaje przyczyny narodzin fantastyki 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady utworów, w których występują elementy fantastyki – wypowiada się na temat funkcji fantastyki w literaturze, malarstwie, filmie
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat życia i twórczości Juliusza Słowackiego – czyta cicho ze zrozumieniem – wskazuje określenia, które najtrafniej nazywają czas zdarzeń – określa miejsce wydarzeń – dzieli postacie dramatu na realistyczne i fantastyczne – nazywa uczucia bohaterów – opowiada o przebiegu wydarzeń – dzieli wydarzenia na realistyczne i fantastyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia wartości ważne dla poszczególnych bohaterów – formułuje pytania dotyczące motywów działania bohaterów – komentuje i ocenia postępowanie bohaterów dramatu – przedstawia w punktach dzieje korony Lecha – określa wizję świata ukazaną w <i>Balladynie</i> – wskazuje źródła tragizmu w dramacie Słowackiego

	<ul style="list-style-type: none"> – określa związek losów Grabca i Kirkora z postacią Goplany – formułuje własną interpretację dramatu Słowackiego, rozwijając podane zdanie i dodając uzasadnienie – uzasadnia, że utwór jest dramatem – zapoznaje się z definicją tragedii – uzasadnia, że utwór jest tragedią 	<ul style="list-style-type: none"> – określa znaczenie korony Lecha i czerwonej plamy na czole Balladyny – porównuje <i>Balladynę z Romeem i Julią</i>, wyciągając wnioski dotyczące ich inscenizacji
<p>John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Tolkiena – czyta cicho ze zrozumieniem – określa elementy świata przedstawionego: czas, przestrzeń, postacie – wyodrębnia elementy realistyczne spośród elementów świata przedstawionego – opowiada o przebiegu wydarzeń – uzupełnia komentarz – cytuje fragmenty tekstu – wyjaśnia znaczenie ostatniego akapitu tekstu – podaje przykłady utworów z gatunku fantasy, wymieniając ich charakterystyczne elementy – zapoznaje się z symbolicznymi znaczeniami pierścienia – opisuje przedmiot o cechach magicznych, wykorzystując elementy fantastyki – wypowiada się na temat ekranizacji trylogii powieściowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje podobieństwa między światem przedstawionym utworu a światami baśni, mitów, bajek – wypowiada się na temat zagadnień etycznych zawartych we fragmencie powieści – wyjaśnia symboliczne znaczenie motywu pierścienia w tekście – proponuje własne odczytanie symboliki pierścienia – porównuje sposób wykorzystania motywu pierścienia w tekście realistycznym i utworze fantasy – opracowuje artykuł hasłowy do słownika
<p>Sztuka patrzenia: Józef Mehoffer <i>Dziwny ogród</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda reprodukcję obrazu – wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu – opisuje świat przyrody i postacie przedstawione na obrazie – wskazuje elementy realistyczne i niezwykle w warstwie 	<ul style="list-style-type: none"> – określa relacje przestrzenne między elementami warstwy przedstawieniowej – określa relacje między postaciami a światem natury – odczytuje symboliczne znaczenia elementów przedstawionych na obrazie – nazywa malarskie środki budujące nastrój obrazu

	<p>przedstawieniowej obrazu</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa nastrój obrazu – wypowiada się na temat tytułu obrazu – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – zestawia atmosferę i nastrój obrazu z motywami arkadyjskimi
<p>Aldous Huxley <i>Nowy wspaniały świat</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Aldousa Huxleya – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce zdarzeń – wyjaśnia sens działania instytucji „R i W” oraz istotę butlacji – ocenia cechy „nowego wspaniałego świata”, wykorzystując podane pojęcia – zapoznaje się z definicją fantastyki naukowej – uzasadnia, że poznany utwór należy do fantastyki naukowej – redaguje opowiadanie lub rozprawkę 	<ul style="list-style-type: none"> – określa stosunek narratora do świata przedstawionego, wspierając wypowiedź fragmentami tekstu – wypowiada się na temat tytułu powieści, proponując jego rozwinięcie – wyraża swoje zdanie na temat oddziaływania literatury typu science fiction na czytelnika – wypowiada się na temat wizji świata zawartej w utworze – ustosunkowuje się do podanego komentarza – dostrzega ironię jako sposób prezentacji świata – pisze reportaż
<p>Stanisław Lem <i>Dzienniki gwiazdowe</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Lema – czyta cicho ze zrozumieniem – wymienia składniki świata przedstawionego utworu – określa czas akcji – podaje podstawowe informacje o planecie i jej mieszkańcach – porównuje świat i sposób życia Ardrytów ze światem ludzi – wyjaśnia, kim dla Ardrytów jest Druma – podaje powody ucieczki Ijona Tichego z Enteropii – przytacza argumenty na poparcie tezy, że opowiadanie jest przykładem literatury fantastycznonaukowej – układa krótki tekst reklamujący uroki planety Enteropia 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o swoich wrażeniach czytelniczych, wskazując cechy tekstu, które je kształtowały – wyraża opinię na temat spójności świata przedstawionego, uzasadniając ją cytatami z tekstu – porównuje teksty reprezentujące różne typy fantastyki, wskazuje podobieństwa i różnice – pisze fragment przewodnika po Enteropii

<i>Po co czytamy science fiction?</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – podaje cechy literatury fantastycznonaukowej – wymienia cechy odróżniające fantastykę naukową od baśni 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat przyczyn popularności literatury science fiction – podaje przyczyny odwrotu od fantastyki typu baśniowego w XIX wieku
Zestaw zadań: <i>Zestawiam, porównuję, formułuję wnioski</i>	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i omawia poszczególne etapy pracy przygotowujące do porównania (zbieranie materiału, porządkowanie, kształtowanie) – wylicza i omawia części, jakie powinna zawierać praca pisemna – zapoznaje się z przykładowymi sformułowaniami dotyczącymi poszczególnych części pracy – gromadzi materiał do charakterystyki porównawczej Aliny i Balladyny – redaguje charakterystykę porównawczą Aliny i Balladyny 	<ul style="list-style-type: none"> – określa formę, jaką mogą przyjąć operacje myślowe dotyczące porównywania ze sobą zjawisk, przedmiotów, osób itp.
FOTOGRAFIA NASZEGO ŚWIATA		
Ireneusz Dańko <i>Przekłeta woda</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Ireneusza Dańki – czyta cicho ze zrozumieniem – rozpoznaje w tekście reportaż – określa tematykę reportażu – wymienia formy tekstu składające się na reportaż – cytuje fragmenty reprezentujące wymienione formy tekstu – wskazuje formę tekstu przeważającą w reportażu – określa czas gramatyczny wykorzystanych w tekście czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiada się na temat tytułu reportażu – określa funkcję tekstu, uzasadniając wypowiedź fragmentami reportażu – rekonstruuje sposób powstawania reportażu
Marek Miller <i>Reporterów sposób na życie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Millera – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia cechy reportażu podawane przez autora – nazywa cechy reportera – przytacza fragment, w którym 	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa rodzaj aktywności reportera, która poprzedza pisanie tekstu – rozwija przytoczoną definicję reportażu o cechy podane w tekście Marka Millera – wypowiada się na temat specyfiki reporterskiego

	<p>autor wypowiada się na temat atrakcyjności reportażu</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z definicją reportażu 	<p>oglądu świata</p>
<p>Ryszard Kapuściński <i>Imperium</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Ryszarda Kapuścińskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – określa czas i miejsce wydarzeń – określa rodzaj narracji i typ narratora – określa relacje między narratorem a autorem – nazywa wrażenia i odczucia narratora związane z oglądanym widowiskiem – wymienia tematy i motywy, które pojawiły się w relacjonowanym widowisku – szereguje tematy i motywy wg kolejności pojawienia się w widowisku – określa postawę żołnierza wobec przybysza – określa charakter widowiska odbywającego się w cerkwi – wymienia cechy reportażu, które można dostrzec w poznanym fragmencie książki – charakteryzuje krótko reportera – zapoznaje się z informacjami na temat reportażu literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia istotę paradoksu w podanym zdaniu – proponuje określenia dla fragmentów niebędących ani relacją, ani informacją – uzasadnia wybór wariantu komentarza na temat zakończenia przytoczonego fragmentu <i>Imperium</i> – uzasadnia, że <i>Imperium</i> Kapuścińskiego jest przykładem reportażu literackiego – nazywa typ reportażu w zależności od tego, gdzie się pojawia – opisuje specyfikę każdego z wymienionych typów reportażu – sporządza listę tematów, którymi mógłby się zająć jako lokalny reporter – redaguje reportaż – bierze udział w konkursie na najciekawszy reportaż klasowy
REFLEKSJA O NASZYM ŚWIECIE		
<p>Leszek Kołakowski <i>Mini-wyklady o maxi-sprawach. O podróżach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Leszka Kołakowskiego – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyodrębnia w tekście problem, argumenty, wnioski – wynotowuje z tekstu przykład antytezy i pytania retorycznego – odczytuje fragmenty będące definicją pojęcia podróży – wylicza charakterystyczne cechy podróży 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia mechanizm rozumowania Kołakowskiego – określa funkcję wypisanych z tekstu środków retorycznych – określa język tekstu – wartościuje zjawisko ludzkiej tęsknoty do podróży – wyjaśnia sens określenia <i>mini-wykład o maxi-sprawie</i> – kwalifikuje tekst do typu wypowiedzi, uzasadniając podjętą decyzję

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny, dla których człowiek podejmuje podróżę – dzieli podane pojęcia na przeciwstawne znaczeniowo grupy – formułuje poprawne zdanie, odwołując się do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje hipotezy dotyczące własnych przemyśleń
Zestaw zadań: <i>Świat nie jest czarno-biały, czyli hipoteza i kontrargument</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>hipoteza, argument, kontrargument, adwersarz</i> – zapoznaje się ze wskazówkami dotyczącymi formułowania hipotez, argumentów i kontrargumentów 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje różnorodne hipotezy do podanych zagadnień – przeciwstawia podanym argumentom rozsądne kontrargumenty
Joanna Szczepkowska <i>O miłości pięknego do brzydkiej</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Joanny Szczepkowskiej – czyta cicho ze zrozumieniem – określa temat artykułu – wyjaśnia, co było inspiracją do napisania artykułu – odczytuje fragment ujawniający wrażenie, jakie wywarła na autorce opisywana postać – wyjaśnia, czym jest miłość dla autorki tekstu – wskazuje miejsce, w którym dialog ustępuje miejsca narracji – nazywa reakcję, jaką wzbudziło zachowanie chłopca u ludzi stojących w kolejce, cytując odpowiedni fragment tekstu – zapoznaje się z definicją felietonu i publicystyki – formułuje refleksje na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> – cytuje fragment, w którym autorka formułuje domniemane pytania świadków sytuacji – wskazuje zabiegi językowe tworzące wrażenie niezwykłości – opowiada o zmianie wrażeń czytelnika i rozumienia przez niego tekstu w trakcie czytania – wyjaśnia, na czym polega przewrotność tekstu – rozwija tytuł artykułu, by jasno wyrażał sens rozważań autorki – uzasadnia, że poznany tekst jest przykładem felietonu – analizuje język tekstu
Jerzy Pilch <i>Trzecie przebudzenie?</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Jerzego Pilcha – czyta cicho ze zrozumieniem – dzieli tekst na części ze względu na zawartość merytoryczną – podaje przykłady sformułowań i wyrażen bliskoznacznych zawartych w pierwszym akapicie – określa charakter ostatniego akapitu tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – opowiada o nastawieniu autora tekstu do piłki nożnej – podaje przykłady paradoksalnych okoliczności, o których wspomina autor – tłumaczy sens sformułowania „istota rzeczy” – wyjaśnia, jakich znaczeń nabiera w tekście czasownik „wypaść”

	<ul style="list-style-type: none"> – rozwija zdanie, streszczając główną myśl tekstu – wymienia środki stylistyczne wykorzystane w tekście – uzasadnia, że tekst jest przykładem felietonu – redaguje tekst na podany temat w określonej formie 	<ul style="list-style-type: none"> – określa funkcję zastosowanych środków stylistycznych – wyjaśnia, w czym wyraża się lekkość formy poznanego felietonu – formułuje komentarz z wykorzystaniem cytatów
<p>Pierre Levy <i>Drugi potop</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat autora artykułu – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia, o jakich bombach mówił Einstein w przywołanym w artykule wywiadzie – odczytuje fragment, który jest objaśnieniem znaczenia słów: „potop informacyjny” – uzupełnia i rozwija treść podanych zdań – wypowiada się na temat znaczeń podanych zdań – wyjaśnia swoimi słowami sens podanych stwierdzeń – uzupełnia podany rysunek-schemat odpowiednim słownictwem – przywołuje wybrane zdania tekstu w celu wyjaśnienia stosunku autora do „nowego potopu” – zapisuje refleksje na temat współczesności, wykorzystując podane określenia – zapoznaje się z informacjami na temat publicystyki prasowej – uzasadnia, że poznany artykuł jest przykładem artykułu popularnonaukowego 	<ul style="list-style-type: none"> – określa, w którym z przywołanych sformułowań słowo „bomba” występuje w znaczeniu przenośnym, uzasadniając wypowiedź – wyjaśnia, w jaki sposób autor artykułu rozumie motyw biblijnego potopu, powołując się na odpowiednie fragmenty tekstu – wyjaśnia zasadność stawianych pytań w odniesieniu do współczesnych czasów – analizuje konstrukcję wyliczenia w celu jej wyjaśnienia – przedstawia własną wersję znaczenia podanego wyliczenia – wyjaśnia sens nawiązań do postaci i zdarzeń z <i>Księgi Rodzaju</i> – pisze krótki artykuł popularnonaukowy
ŚWIAT MIĘDZY WERSAMI		
<p><i>Przepis na interpretację</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa problematykę i charakter tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega i jak przebiega interpretacja utworu lirycznego – przedstawia własną interpretację wiersza,

	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje najważniejsze pytania dotyczące interpretacji utworu lirycznego – wymienia główne działania związane z interpretacją utworu lirycznego – analizuje rysunek koła interpretacyjnego 	wykorzystując rysunek koła interpretacyjnego
William Szekspir <i>Sonety</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Williama Szekspira – uważnie słucha wzorcowej recytacji – odczytuje zagadkowe, niezrozumiałe fragmenty wierszy – wskazuje motyw kluczowy dla każdego sonetu, wykorzystując podane propozycje – nazywa stany ducha wyrażone w sonetach – nadaje tytuły sonetom – wskazuje sonety, w których można dopatrzeć się zwrotu do adresata – analizuje budowę sonetu angielskiego – tworzy krótką definicję gatunku – wskazuje sonet, który najmocniej oddziałuje na czytelnika, uzasadniając wybór 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia zagadkowe, niezrozumiałe fragmenty sonetów – przedstawia własną wersję tłumaczenia wybranych połączeń słownych – wyjaśnia, w jaki sposób Szekspir komponuje zdania proste i złożone – wskazuje w każdym z sonetów kompozycyjny pomysł na wiersz, argumentując swoje stanowisko – wypowiada się na temat wymowy poznanych sonetów – zapisuje refleksje wywołane przez wybrany sonet
Adam Mickiewicz <i>Stepy Akermzańskie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – uważnie słucha wzorcowej recytacji – nazywa swoje odczucia, wrażenia czytelnicze – identyfikuje podmiot mówiący, wskazując ujawniające go formy gramatyczne – określa przestrzeń – nazywa uczucia i emocje podmiotu mówiącego – wybiera wariant interpretacyjny wiersza – uzasadnia, że poznany wiersz jest sonetem – rozpoznaje w utworze motyw 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – nazywa środki poetyckie opisujące przestrzeń – analizuje budowę wersyfikacyjną tekstu – określa przenośne znaczenie motywu podróży – porównuje poetycką konstrukcję sonetów Szekspira i Mickiewicza

	<p>podróży</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa dosłowne znaczenie motywu podróży 	
<p>Adam Mickiewicz [<i>Nad wodą wielką i czystą...</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – uważnie słucha wzorcowej recytacji – wymienia i omawia elementy obrazu poetyckiego – wyróżnia najbardziej wyrazisty element obrazu poetyckiego – odczytuje czasowniki związane z osobą mówiącą – komentuje sytuację liryczną przedstawioną w wierszu – ogląda reprodukcję obrazu – określa korespondencję znaczeń między wierszem a obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje element obrazu poetyckiego najbardziej związany z postacią mówiącą – określa język utworu – formułuje refleksje na temat znaczenia ostatniej strofy wiersza – przedstawia wizję obrazu, który mógłby być ilustracją do wiersza
<p>Cyprian Norwid [<i>Daj mi wstążkę błękitną...</i>]</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Cypriana Norwida – uważnie słucha wzorcowej recytacji – określa: kto, w jakich okolicznościach i do kogo mówi – opowiada o swoim wyobrażeniu bohatera lirycznego oraz adresatki jego wypowiedzi – wskazuje w wypowiedzi osoby mówiącej najbardziej znaczące słowa-klucze, wyodrębniając spośród nich rzeczowniki, zaimki rzeczowne i czasowniki 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa na podstawie czasowników stan duchowy bohatera – określa na podstawie rzeczowników wrażliwość bohatera, jego stosunek do świata i wartości – wyodrębnia rzeczowniki niosące ukrytą, głębszą treść
<p>Cyprian Norwid <i>Trzy strofki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – odczytuje słowa będące śladami zdarzenia łączącego nadawcę i odbiorcę – odtwarza okoliczności, w których padły słowa wiersza – określa adresata wypowiedzi lirycznej – odtwarza relacje łączące nadawcę i odbiorcę – odnajduje w teście metafory – określa swój stosunek do postaci mówiącej na podstawie jej słów, 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje słowa, które mogły poprzedzać wypowiedź podmiotu mówiącego – wyjaśnia sens zawartych w tekście metafor – wskazuje fragmenty odnoszące się do przyszłości w celu wyjaśnienia ich znaczenia

	uzasadniając wypowiedź	
Sztuka patrzenia: Diego Velázquez <i>Panny dworskie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – ogląda reprodukcję obrazu – wymienia elementy warstwy przedstawieniowej obrazu – opisuje postacie przedstawione na obrazie – wskazuje elementy obrazu budzące największe zainteresowanie – pisze krótkie opowiadanie inspirowane obrazem 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje wrażenia dotyczące wybranego elementu obrazu – wypowiada się na temat tytułu obrazu – ustosunkowuje się do zamieszczonej w tekście hipotezy interpretacyjnej
Bolesław Leśmian <i>Dusiołek</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Bolesława Leśmiana – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wymienia głównych bohaterów utworu – odróżnia postacie realistyczne od fantastycznych, uzasadniając wypowiedź – gromadzi informacje na temat Bajdały – krótko charakteryzuje narratora – określa adresata wypowiedzi lirycznej – zapoznaje się z definicją ballady – uzasadnia, że utwór jest balladą – redaguje charakterystykę z wykorzystaniem elementów gwary ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – odczytuje sens wybranych słów – opracowuje artykuł hasłowy o Dusiołku do leksykonu – przyłącza się do obrony lub oskarżeń postaci – wskazuje liryczne cechy utworu – porównuje utwór z innymi znanymi balladami – układa „mowę obrończą” Pana Boga na zarzuty Bajdały
Bolesław Leśmian <i>[W malinowym chruśniaku]</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o sytuacji lirycznej – wymienia elementy scenerii – odczytuje wyrazy ujawniające bohaterów lirycznych – określa relacje między bohaterami lirycznymi – wypowiada się na temat natury ukazanej w wierszu – odczytuje zaskakujące wyrazy, 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia znaczenia zaskakujących wyrazów i sformułowań – wskazuje strofę mówiącą o sprawach najważniejszych, uzasadniając wybór – przygotowuje projekt wideoklipu do piosenki <i>W malinowym chruśniaku</i>,

	<p>sformułowania</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia swoje wyobrażenie plastycznej wersji wiersza – wskazuje reprodukcję ukazującą podobnie przedstawione wyobrażenie plastyczne – słucha piosenki – dzieli się wrażeniami na temat wysłuchanej piosenki 	<p>odwołując się do fragmentów tekstu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakim zbiorze poetyckim, biorąc pod uwagę tematykę utworu, mógłby znaleźć się poznany wiersz
Bolesław Leśmian <i>Szewczyk</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat kreacji świata przedstawionego w utworze, wykorzystując fragmenty wiersza – podaje informacje na temat bohatera lirycznego – określa adresata wypowiedzi – uzasadnia, że poznany wiersz jest przykładem pieśni jako gatunku liryki – odnajduje w tekście motyw Boga 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – komentuje wypowiedzi bohatera lirycznego – formułuje refleksje o charakterze filozoficznym – wyjaśnia znaczenie motywu Boga – porównuje sposób kreowania świata przedstawionego z innymi utworami Leśmiana
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Przypowieść</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Krzysztofa Kamila Baczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa swoje odczucia, wrażenia czytelnicze – analizuje proces powstawania świata pokazany w wierszu – zapisuje w punktach kolejne etapy powstawania świata – omawia wizerunek Boga ukazany w wierszu – wypełnia podany schemat fragmentami wiersza i ich interpretacją – określa stosunek do rzeczywistości i światopogląd osoby mówiącej – wyjaśnia, jakie refleksje o człowieku przekazuje wiersz 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, co sugeruje tytuł utworu – porównuje wizerunek Boga z wiersza z wizerunkami Boga w innych, znanych utworach – wskazuje znany tekst literatury światowej, do którego nawiązuje wiersz – określa charakter nawiązań – uzasadnia, że czas powstania utworu może mieć związek z wymową wiersza – przekształca fragment wiersza o stworzeniu człowieka na tekst prozatorski o charakterze opowieści mitologicznej
Krzysztof Kamil Baczyński	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji

<p><i>Biała magia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje obraz poetycki – gromadzi informacje na temat bohaterki lirycznej – nazywa odczucia i wrażenia osoby mówiącej, uzasadniając wypowiedź – wskazuje metafory i próbuje odczytać ich znaczenia – opracowuje krótką notatkę wyjaśniającą znaczenie pojęcia <i>biała magia</i> – wypowiada się na temat słuszności podanego stwierdzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co łączy motywy budujące obraz poetycki – przedstawia swoją hipotezę na temat zasady łączącej podane sformułowania – wyjaśnia, co sugeruje tytuł wiersza – pisze krótki tekst zawierający własną interpretację wiersza – opracowuje w formie tabeli scenopis filmu, który mógłby powstać na podstawie wiersza
<p>Krzysztof Kamil Baczyński <i>Sur le pont d'Avignon</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami o francuskiej piosence dotyczącej mostu w mieście Avignon – opowiada o swoich pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – wypowiada się na temat sytuacji „ja lirycznego”, mając na uwadze dopisek pod wierszem – formułuje podaną opinię w brzmieniu, z którym się zgadza, uzasadniając wybór – wskazuje w tekście terminy i sformułowania ze sfery muzyki – wypowiada się na temat dzieła wykonanego metodą kolażu – wyjaśnia, czy kompozycja świata wiersza przypomina technikę kolażu – opowiada o swoim drugim wrażeniu wywołanym lekturą wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – analizuje składnię zdań zastosowaną przez autora w celu wyciągnięcia wniosków – wskazuje motywy, które po połączeniu tworzą inne dziedziny – wybiera określenia pasujące do własnego wyobrażenia przedstawiającego plastyczną wersję utworu – postrzegając wiersz jako kompozycję malarską, określa kolory, które ją tworzą – uzasadnia na podstawie informacji o życiu autora zasadność stwierdzenia, że świat wiersza można traktować jako odbicie prawdziwego świata poety
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Zaczarowana dorożka</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wypowiada się na temat sposobu ukazania świata w utworze, uzasadniając wypowiedź – wskazuje w wierszu ślady 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – określa sposób łączenia realistycznych i fantastycznych składników świata przedstawionego – dowodzi słuszności wybranej tezy – przekłada tekst na scenariusz

	<p>przeżyć, emocji, wrażeń, refleksji</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia własną interpretację poematu, wybierając jedną z wersji komentarza i rozwijając ją – przekłada tekst na opowiadanie lub fragment dziennika 	<p>filmowy lub dzieło malarskie</p>
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Małe kina</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa dosłowny temat utworu – omawia elementy opisowe – charakteryzuje postać mówiącą – określa atmosferę przedstawianej rzeczywistości – odszukuje w tekście wiersza fragment, który mógłby być sloganem reklamującym małe kina – redaguje tekst zaproszenia zachęcającego publiczność do złożenia wizyty w małym kinie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – uzasadnia, odwołując się do tekstu, że osoba mówiąca dostrzega w małych kinach element magii – formułuje refleksje na podany temat – wyjaśnia, czy można mówić o magii poznanego tekstu – pisze artykuł pt. „W obronie małych kin”
<p>Czesław Miłosz <i>Wiara</i> <i>Miłość</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia znaczenia słów będących tytułami wierszy – wymienia składniki prezentowanego świata – określa język wypowiedzi osoby mówiącej – rozwija treść zdań, wykorzystując podane sformułowania – ocenia stopień trudności interpretacji poznanych wierszy, korzystając z podanych możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje wybrane cechy języka w konkretnych fragmentach – wskazuje szczególnie ważne fragmenty wierszy, uzasadniając wybór – cytuje z wierszy zdania mające postać sentencji, wyjaśnia ich sens
<p>Czesław Miłosz <i>Piosenka o końcu świata</i></p>	<p>– czyta fragment <i>Apokalipsy św. Jana</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – określa tematykę wiersza – odtwarza wygląd opisywanego świata – relacjonuje zachowanie się ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje dziedzinę sztuki, która mogłaby najwierniej odtworzyć zawartość wiersza, uzasadniając wypowiedź – formułuje wnioski wynikające z porównania treści oraz języka wiersza z fragmentami <i>Apokalipsy św. Jana</i>

	<p>odtwarza ich sposób myślenia</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaka wizja końca świata została przedstawiona w wierszu – wypowiada się na temat tytułu – analizuje język wiersza – zapoznaje się z definicjami parafrazy i aluzji literackiej 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje wiersz z treściami ukazwanymi w malarstwie o tematyce „ostatecznej” – wypowiada się na temat poetyckości wiersza – uzasadnia, że wiersz jest przykładem parafrazy/aluzji literackiej
Stanisław Grochowiak <i>Rozmowa o poezji</i>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Grochowiaka – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – nazywa formę wypowiedzi wykorzystaną w wierszu – zestawia ze sobą sądy o poezji prezentowane przez bohaterów wiersza – analizuje sposób wyrażenia opinii obu postaci w sprawie poezji – identyfikuje się z wybraną opinią na temat poezji, uzasadniając wybór 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, z jakim rodzajem literackim kojarzy się budowa utworu – wyjaśnia, w jakiej relacji do siebie pozostają sądy na temat poezji zaprezentowane w wierszu – formułuje refleksje dotyczące własnego rozumienia poezji – zapisuje tekst w formie sceny dramatycznej, dopisując didaskalia
Stanisław Grochowiak <i>Brueghel (II)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – ustala: kto, do kogo, o czym i w jakich okolicznościach mówi – wyjaśnia, jak rozumie tekst wiersza – ogląda reprodukcję obrazu Brueghela – opisuje warstwę przedstawieniową obrazu – zestawia warstwę przedstawieniową obrazu z treścią wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat języka wiersza w odniesieniu do języka prozy – wskazuje wersy zawierające szczególnie ważne znaczenie – formułuje wnioski wynikające z zestawienia warstwy przedstawieniowej obrazu z treścią wiersza – wyjaśnia przesłanie utworu
Stanisław Grochowiak <i>Pocałunek-krajobraz</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wskazuje na połączenie dwóch sfer sygnalizowanych tytułem – wyodrębnia obrazy poetyckie – ogląda reprodukcje obrazów – wskazuje i nazywa środki stylistyczne występujące w 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia zasadę konstrukcji obrazów poetyckich – formułuje wniosek wynikający z porównania światów przedstawionych na reprodukcjach ze światem

	wierszu, określa ich funkcję – przedstawia własną interpretację słów osoby mówiącej	ukazanym w wierszu – układa relację osoby mówiącej językiem prozy
Miron Białoszewski <i>Karuzela z madonnami</i>	– na podstawie notki biograficznej krótko charakteryzuje autora – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich pierwszych wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – gromadzi informacje na temat postaci mówiącej w celu jej zidentyfikowania – opisuje sytuację przedstawioną w wierszu – wyodrębnia części przedstawiające kolejne etapy ruchu karuzeli – słucha muzycznej adaptacji wiersza – wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego nagrania	– czyta głośno, dokonując interpretacji – analizuje język, którym wypowiada się osoba mówiąca – wyjaśnia powód zestawienia słownictwa potocznego i przerośniętego w tekście – analizuje graficzny zapis wiersza w celu wyciągnięcia wniosków – formułuje kilkuzdaniowy tekst będący własną interpretacją wiersza, wykorzystuje podane pojęcia i wyrażenia
Miron Białoszewski <i>Przesuwa się, przegwieżdża</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wymienia okoliczności i zdarzenia, które obserwuje osoba mówiąca – określa właściwości przedstawionej sytuacji – odczytuje fragmenty <i>Księgi Rodzaju</i> , do których nawiązuje wiersz – uzupełnia i rozwija treść podanego zdania – odczytuje wymowę wiersza – wnioskuje na temat budowy tekstu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia, jakiego znaczenia nabiera wiersz w zestawieniu z <i>Księgą Rodzaju</i> – porównuje tekst z <i>Przypowieścią</i> Baczyńskiego i <i>Piosenką o końcu świata</i> Miłosa – na podstawie analizy wybranych fragmentów wiersza podaje charakterystyczne cechy twórczości Białoszewskiego
Sztuka patrzenia: René Magritte <i>Zamek w Pirenejach</i>	– ogląda obraz – czyta cicho ze zrozumieniem, zapoznając się z informacjami na temat autora i dzieła – podaje informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu	– informacje z tekstu dotyczące warstwy przedstawieniowej obrazu i jego kompozycji uzupełnia własnymi spostrzeżeniami – omawia malarskie środki prezentacji

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje informacje z tekstu dotyczące kompozycji obrazu – wyjaśnia związek tytułu obrazu z jego warstwą przedstawieniową – redaguje kilkudzaniową wypowiedź na temat obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje elementy o znaczeniu symbolicznym – wyjaśnia swoje rozumienie znaczeń wynikających z obrazu
Zbigniew Herbert <i>Sprawozdanie z raj</i>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia potoczne znaczenie słowa <i>raj</i> – czyta fragmenty <i>Katechizmu Kościoła Katolickiego</i> – zapoznaje się z informacjami na temat Zbigniewa Herberta – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wskazuje w opisie elementy „rajskie” i „ziemskie” – odtwarza przeszłość, stan obecny i przyszłość tytułowego miejsca – określa właściwości przedstawionej rzeczywistości, uzasadniając wypowiedź – określa nastawienie osoby mówiącej do opisywanej rzeczywistości – pisze sprawozdanie z raj, wykorzystując własne przecucia i wyobraźnię 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje synonimy pojęcia <i>raj</i> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wypowiada się na temat tytułu wiersza – porównuje język wiersza z językiem katechizmu w celu wyciągnięcia wniosków – interpretuje wiersz, wybierając i rozwijając jedną z podanych hipotez – wyjaśnia znaczenie metafory zawartej w ostatnim wersie utworu – dostrzega ironię – redaguje na podstawie zdjęcia ironiczne sprawozdanie ze współczesnego raj
Zbigniew Herbert <i>Dusza Pana Cogito</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia tradycyjne rozumienie tytułowego pojęcia – wyodrębnia dwie sytuacje, w których zaprezentowany został Pan Cogito jako bohater liryczny – wyjaśnia, czym jest dusza Pana Cogito i czym różni się od swoich poprzedniczek – ocenia bohatera lirycznego, wykorzystując podane określenia – odczytuje część wiersza, która wydaje się najważniejsza dla jego wymowy – układa w imieniu Pana Cogito ogłoszenie do gazety 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje synonimy tytułowego pojęcia – wyjaśnia sens stwierdzenia będącego charakterystyką czasów, w których żyje Pan Cogito – wypowiada się na temat wymowy wiersza – układa monolog-wyznanie Pana Cogito

<p>Wisława Szymborska <i>Niebo</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Wisławy Szymborskiej – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o wrażeniach wywołanych lekturą wiersza – odczytuje określenia tytułowego nieba – omawia obraz nieba zaprezentowany w wierszu – określa charakter wypowiedzi osoby mówiącej – podaje cechy „ja” lirycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – podaje synonimy pojęcia nieba opisanego w wierszu – wyjaśnia znaczenie pierwszego wersu wiersza – porównuje niebo z wiersza z potocznymi wyobrażeniami na ten temat oraz z chrześcijańską wizją nieba – porównuje obraz nieba z wiersza z wyobrażeniami zawartymi w innych tekstach wykorzystujących ten motyw
<p>Wisława Szymborska <i>Koniec i początek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę wiersza – wymienia czynności wyliczane przez postać mówiącą – odczytuje fragmenty dotyczące tytułowego „końca” i „początku” – podaje własne określenia do słów „koniec”, „początek” – wskazuje w tekście znane środki stylistyczne, próbuje wyjaśnić ich znaczenia – wskazuje słowo-klucz, wyjaśnia jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – ustala „porządek”, w jaki układają się wymienione czynności – wyjaśnia sens stwierdzenia: <i>Fotogeniczne to nie jest</i> – wyjaśnia, skąd bierze się przymus wyrażony w pierwszym zdaniu wiersza – wyciąga wnioski z analizy języka utworu – rozwija podane słowa w kilkuzdaniowy komentarz
<p><i>Czytelnik pomiędzy sprzecznościami – o czytaniu wierszy (nie tylko Stanisława Barańczaka)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – opowiada o świecie młodości Stanisława Barańczaka – wylicza cechy poezji Stanisława Barańczaka podane w tekście – wyjaśnia pojęcia: <i>symbol</i>, <i>paradoks</i>, <i>antyteza</i> – w podanych fragmentach wierszy wskazuje zjawiska charakterystyczne dla poezji Stanisława Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje język poezji Stanisława Barańczaka w formie rozbudowanej wypowiedzi – nazywa zjawiska charakterystyczne dla poezji Stanisława Barańczaka występujące w podanych fragmentach wierszy, – odczytuje zawarty w nich sens
<p>Stanisław Barańczak <i>NN próbuje sobie przypomnieć słowa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Stanisława Barańczaka i jego twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – wyjaśnia odmienność

<p><i>modlitwy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – dostrzega nawiązania tekstu do modlitwy <i>Ojcze nasz</i> – opisuje świat zaprezentowany w wierszu oraz jego mieszkańców – przedstawia wizerunek Boga zawarty w wierszu – charakteryzuje nadawcę modlitwy – podaje przyczyny podziału wiersza na fragmenty – proponuje i uzasadnia tytuł dla każdej z części – określa nastrój, jaki wywołuje wiersz w czytelniku 	<p>wymowy wiersza w odniesieniu do modlitwy <i>Ojcze nasz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje kluczowe słowo, wyjaśniając jego wybór – rozwija podane słowa w dłuższy komentarz – wyjaśnia, czy wiersz można nazwać modlitwą – uzasadnia, że tekst jest przykładem aluzji literackiej/parafrazy – proponuje plastyczną wizję rzeczywistości przedstawionej w wierszu
<p>Stanisław Barańczak <i>Pan tu nie stał</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – wyjaśnia znaczenia zwrotów frazeologicznych użytych w tytułach polskiej prasy w latach 80. – korzysta ze słownika frazeologicznego języka polskiego – podaje informacje na temat nadawcy i adresata słów wiersza – określa, w którym imieniu wypowiada się postać mówiąca, uzasadniając swoją hipotezę – uzasadnia, że wiersz może być komentarzem do naszej współczesności – wypowiada się na temat języka poezji Barańczaka 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – formułuje treść tytułów prasowych bez użycia zwrotów frazeologicznych – określa, jaki efekt daje wykorzystanie zwrotów frazeologicznych w tytułach artykułów propagandowych – zapisuje tekst wiersza, nie stosując frazeologizmów – określa metaforyczne znaczenie kolejki – ustosunkowuje się do opinii Jerzego Kwiatkowskiego na temat poezji Barańczaka
<p>Stanisław Barańczak <i>Łzy w kinie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – opowiada o swoich doświadczeniach widza kinowego – odszukuje w tekście stwierdzenia na temat kina i widzów, z którymi się zgadza – podaje informacje na temat osoby mówiącej (osób mówiących) – wyjaśnia, co mogą oznaczać łzy i przez jakie uczucia są wywoływane 	<ul style="list-style-type: none"> – czyta głośno, dokonując interpretacji – cytuje sformułowania o charakterze żartobliwym w celu ich skomentowania – formułuje wniosek dotyczący widzów wynikający z porównania ekranu do konfesjonału – analizuje budowę wiersza, zapisując wnioski w formie

	– określa charakter i ton wypowiedzi postaci mówiącej	krótkiego komentarza z wykorzystaniem podanych sformułowań
Marcin Świetlicki <i>Apokryf</i>	– zapoznaje się z informacjami na temat Marcina Świetlickiego – czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa tematykę wiersza – wskazuje źródło wizji dziecięcego okresu życia Jezusa – wyjaśnia, na czym polegało nieznośne zachowanie małego Jezusa – opowiada o reakcjach otoczenia na zachowanie bohatera wiersza – nazywa cechy małego Jezusa na podstawie wspomnianych w wierszu zachowań – zapoznaje się z definicją apokryfu	– czyta głośno, dokonując interpretacji – określa, jakich czasów i sytuacji dotyczą fragmenty wiersza niemówiące o „maleńkim Jezusie” – porównuje życie i świat „maleńkiego” Jezusa z obrazem Jezusowego „teraz” – cytuje słowa niosące szczególnie istotne znaczenia, uzasadniając wybór – dowodzi, że tekst jest przykładem apokryfu
Marcin Świetlicki <i>Czwartek</i>	– słucha wzorcowego czytania – opowiada o sytuacji ukazanej w wierszu – określa, co wspólnego ma lęk z wejściem do kościoła – charakteryzuje bohatera lirycznego na podstawie wypowiedzianych przez niego słów – określa relacje bohatera lirycznego z Bogiem – wyjaśnia, czym jest kościół dla bohatera lirycznego	– czyta głośno, dokonując interpretacji – wskazuje najbardziej zaskakujące sformułowania, wyjaśniając przyczyny wyboru – proponuje inny tytuł dla wiersza, uzasadniając swoją propozycję – przedstawia i krótko uzasadnia swoją tezę na temat poetyckości wiersza
Marcin Świetlicki <i>Filandia</i>	– czyta głośno (wyraźnie i wyraziście) – określa swoje wrażenia na temat tonacji wiersza – gromadzi informacje na temat postaci mówiącej na podstawie jej monologu – przedstawia swoją interpretację tytułu wiersza – zapisuje swoje refleksje na temat tego, czym jest poezja	– czyta głośno, dokonując interpretacji – porównuje język <i>Filandii</i> z twórczym wierszem <i>Czwartek</i> i <i>Apokryf</i> w celu wyciągnięcia wniosków – wypowiada się na temat poetyckości wiersza Świetlickiego, uzasadniając swoją opinię
ŚWIAT NA SCENIE I EKRANIE		

<p>Marek Mikos <i>O sztuce aktorskiej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Mikosa – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia rolę koryfeusza w teatrze antycznym – opowiada o pozycji aktora w teatrze i społeczeństwie na przestrzeni dziejów – łączy nazwy konwencji teatralnych z cechami gry aktorskiej właściwej danej konwencji – uzupełnia treść zdania na temat przemian konwencji gry aktorskiej, korzystając z informacji podanych w tekście – wyjaśnia, od kogo zależy decyzja w sprawie zastosowania określonej metody grania 	<ul style="list-style-type: none"> – szereguje konwencje gry aktorskiej wg przyjętego przez siebie klucza – omawia cechy gry aktorskiej związane z wybranymi konwencjami – wyjaśnia swoimi słowami znaczenie pojęcia „czwarta ściana” – wyjaśnia, jak rozumie znaczenie ostatniego zdania artykułu – opowiada o rolach granych przez ulubionych aktorów, określając stosowany przez nich sposób gry – proponuje właściwą konwencję gry aktorskiej dla postaci wybranych ze znanych dramatów
<p>Marek Mikos <i>Teatr telewizji czy teatr w telewizji?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – określa właściwości teatru telewizji jako gatunku twórczości – wskazuje podobieństwa i różnice między teatrem telewizji i filmem a teatrem żywego planu – wymienia aspekty odróżniające widownię żywego teatru od publiczności teatru telewizji – cytuje sformułowania trafnie nazywające zadanie scenografii w teatrze telewizji – formułuje zdanie we właściwym brzmieniu 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, jakie ograniczenia i możliwości wiążą się z teatrem telewizji w odniesieniu do teatru żywego planu i filmu – wyjaśnia, czym jest i na czym polega <i>montaż</i> w odniesieniu do teatru telewizji – rozwija treść podanego zdania – wyjaśnia sens podanego stwierdzenia
<p>Marek Hendrykowski <i>Skrzyżowanie mimo wszystko, czyli filmowe hybrydy gatunkowe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznaje się z informacjami na temat Marka Hendrykowskiego – wymienia znane gatunki filmowe – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wyjaśnia pojęcie: <i>hybryda gatunkowa</i> – wyjaśnia, jakie elementy pomieszano ze sobą w filmach 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy znanych gatunków filmowych – wymienia tytuły oglądanych ostatnio filmów, określając ich gatunek – określa czas powstania tekstu – wyjaśnia, na jakie zapotrzebowanie widzów odpowiadają hybrydy

	<p><i>Samuraj i kowboje, Świat Dzikiego Zachodu</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – uzupełnia treść podanego zdania – zestawiając gatunki filmowe, proponuje filmy będące hybrydami gatunkowymi – uzasadnia słuszność wybranego stwierdzenia w formie krótkiej rozprawki 	<p>gatunkowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia na podstawie fotosu filmowego, czy film jest przykładem łączenia gatunków, czy hybrydą gatunkową – uzasadnia słuszność wybranego stwierdzenia w formie przemówienia
<p><i>W głąb filmowego kadru. Symbol i metafora w filmie</i></p>	<p><i>Marzyciel</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ogląda reprodukcję obrazu – analizuje zapis dotyczący symboliki kompozycji przedstawionej na obrazie – wyodrębnia z tekstu fragment wyjaśniający pojęcie filmowej metafory – wyjaśnia, dzięki czemu powstaje filmowa metafora 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia środki języka filmowego wykorzystywane do budowania metafory – omawia sposoby budowania ukrytych znaczeń na zamieszczonych przy tekście fotosach
<p><i>Co się stanie z filmem? A z kinem?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – określa problematykę tekstu – podaje przyczynę zmniejszenia się liczby widzów kinowych w drugiej połowie XX wieku – wyjaśnia, jakie jest stanowisko autora w kwestii przyszłości kina i telewizji – układa tekst apelu w sprawie zachowania/szybszego zlikwidowania klasycznej telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza listę filmów, które są dziełami sztuki, uzasadniając swoje wybory – pisze refleksje na temat kina i filmów przyszłości/ artykuł w obronie kina
CAŁY ŚWIAT DLA KAŻDEGO		
<p>Małgorzata Rybczyńska <i>Z sitkiem w eterze</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia i omawia radiowe sposoby przyciągania i podtrzymywania uwagi słuchacza – wyjaśnia, na czym polega specyfika przekazu radiowego – cytuje zdanie wyjaśniające trudniejszą sytuację radiofonii publicznej w porównaniu z komercyjną 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła tematów radiowego przekazu – wyjaśnia sens sformułowania „temat leży na ulicy” – wyjaśnia, na czym polegają niezręczności językowe w dwóch zacytowanych w tekście zdaniach – formułuje poprawne wersje tekstów zawierających błędy dziennikarzy radiowych

	<ul style="list-style-type: none"> – rozwija treść podanego zdania – omawia właściwości języka radiowej informacji 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje swoje refleksje na temat podanego sformułowania
Małgorzata Derwich <i>W szklanym okienku</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem – określa tematykę tekstu – wymienia podstawowe terminy języka filmowego – wyjaśnia znaczenia podstawowych terminów języka filmowego – wylicza podstawowe cechy informacji telewizyjnej – wylicza członków ekipy telewizyjnej, określając zadania każdego z nich – wymienia gatunki informacji telewizyjnej – wyjaśnia, czym się cechuje każdy z gatunków informacji telewizyjnej – uzupełnia zdanie podanymi sformułowaniami – wyjaśnia znaczenie sformułowania „wierzchołek góry lodowej”, cytując odpowiednie zdanie tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> – operuje podstawowymi terminami języka filmowego – oddziela plany skupiające uwagę widza od planów, które ją rozszerzają – wyjaśnia sens sformułowań: „czarna magia”, „komentarz powinien dopełniać obraz” – w obejrzanych wiadomościach telewizyjnych rozpoznaje i nazywa różne odmiany relacji – przygotowuje „scenariusz” relacji telewizyjnej na istotny temat związany z lokalnym środowiskiem
<i>Świat w mediach – realny czy wykreowany?</i>	<ul style="list-style-type: none"> – czyta cicho ze zrozumieniem, mając na uwadze informacje podane w tekście – wymienia środki przekazu charakterystyczne dla kultury masowej – wyjaśnia pojęcie: <i>globalna wioska</i> – wylicza korzyści i zagrożenia związane ze środkami masowego przekazu – pisze list otwarty w sprawie zawartości programu telewizji publicznej lub komercyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest <i>kultura masowa</i> – odpowiada na pytania wybrane z tekstu – przedstawia swój głos w dyskusji na temat środków masowego przekazu – opracowuje poradnik <i>Jak żyć z telewizją/internetem</i>
Zestaw zadań: <i>List otwarty – głos w ważnej sprawie</i>	<ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy listu otwartego – określa adresata listu otwartego – formułuje bezpośrednie zwroty do adresatów listu otwartego 	<ul style="list-style-type: none"> – uzupełnia luki w podanym liście otwartym, stosując konwencję humorystyczną

	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje budowę listu otwartego – podaje, od czego zaczyna się tekst zasadniczy listu otwartego – wyjaśnia, co zawiera i jaką formę może przybierać zasadnicza część listu otwartego – wyjaśnia, co zawiera zakończenie w liście otwartym – uzupełnia luki w podanym liście otwartym, stosując konwencję poważną 	
<p>Zestaw zadań: <i>Radiowo-telewizyjne wtajemniczenia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje spis ujęć do relacji telewizyjnej – ustala zawartość programu wieczornego wydania wiadomości telewizyjnych, akceptując informacje spośród podanych propozycji 	<ul style="list-style-type: none"> – dobiera rodzaj głosu do zaproponowanych ujęć relacji telewizyjnej – usuwa usterki i niedoskonałości językowe w podanych zdaniach – ocenia podane zdania z punktu widzenia fachowości dziennikarskiej – tłumaczy sens zdania zapisanego „językiem filmowców” – sporządza w formie tabeli scenopis relacji z koncertu – obmyśla plan i projektuje formę relacji z opisanego zdarzenia

**** Zakres kształcenia językowego** (Zofia Czarniecka-Rodzik *Gramatyka i stylistyka*) **rozpisany na poziomy wymagań: podstawowy i ponadpodstawowy.** Wymagania podstawowe są ważne dla dalszego uczenia się przedmiotu. Powinna poradzić sobie z nimi zdecydowana większość zespołu klasowego. W zależności od stopnia sprostania tym wymaganiom uczniowie otrzymują ocenę dopuszczającą lub dostateczną. Natomiast za opanowanie umiejętności zapisanych jako ponadpodstawowe ocenę dobrą lub bardzo dobrą.

Uwaga! Po podjęciu pracy z konkretnym zespołem uczniów może się okazać konieczne dokonanie pewnych przesunięć w obrębie poziomów wymagań, aby dostosować je do rzeczywistej sytuacji edukacyjnej, z jaką nauczyciel będzie miał do czynienia w danej klasie.

Treści kształcenia	Poziom wymagań		Materiał kształcenia (numery stron w podręczniku)
	Podstawowy (P) Ocena dopuszczająca i dostateczna	Ponadpodstawowy (PP) Ocena dobra i bardzo dobra	
SKŁADNIA			
Powtórzenie wiadomości o wypowiedzeniu złożonym	Uczeń:	Uczeń:	s. 8–12
	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zdanie złożone jako wypowiedzenie zawierające co najmniej dwa orzeczenia wyrażone osobową formą czasownika – odróżnia zdanie współrzędnie złożone od podrzędnie złożonego – rozróżnia zdania złożone współrzędnie łączne, rozłączne, wynikowe i przeciwstawne – rozpoznaje zdania złożone z podrzędnym okolicznikowym (czasu, miejsca, sposobu, przyczyny, celu, przyzwolenia, warunku), przydawkowym, podmiotowym, dopełnieniowym, orzecznikowym – rozróżnia zdanie i równoważnik zdania – rozróżnia wypowiedzenie złożone – zna zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie podrzędnie – rozpoznaje imiesłowowy równoważnik zdania – liczy ilość wypowiedzeń w podanych zdaniach – łączy podane zdania w wypowiedzenia złożone, nazywając ich rodzaj na podstawie pytań 	<ul style="list-style-type: none"> – wnioskuje na temat różnicy między zdaniem złożonym a wypowiedzeniem złożonym – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w zdaniu złożonym współrzędnie i podrzędnie – przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie – posługując się podanymi spójnikami, przekształca podane grupy zdań pojedynczych w złożone i nazywa powstałe wypowiedzenia – uzupełnia tekst brakującymi przecinkami – odpowiada na pytania dotyczące tekstu, używając zdań złożonych i określając ich rodzaj – poprawia błędy w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wyjaśniając na czym one polegały 	
Co to jest wypowiedzenie wielokrotnie	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie <i>wypowiedzenie wielokrotnie złożone</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia budowę wypowiedzenia wielokrotnie złożonego 	s. 13–19

<p>złożone? Budowa wypowiedzeń wielokrotnie złożonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje w tekście wypowiedzenia wielokrotnie złożone – wyodrębnia i numeruje wypowiedzenia składowe na podstawie orzeczeń czasownikowych i form zastępujących orzeczenia – wskazuje zdanie główne – określa zależności między wypowiedziami składowymi w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – przekształca podane grupy zdań w wypowiedzenia wielokrotnie złożone – stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych wypowiedzenia wielokrotnie złożone – wskazuje błędy w wypowiedzeniach wielokrotnie złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kolejność czynności obowiązujących przy analizie wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – dokonuje analizy składniowej wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – przyporządkowuje wypowiedzenie wielokrotnie złożone do wykresu – sporządza wykres wypowiedzenia wielokrotnie złożonego – uzupełnia podane wypowiedzenia przecinkami – poprawia błędy składniowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym 	
<p>Interpunkcja w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna zasady interpunkcji w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – uzupełnia wypowiedzenia brakującymi przecinkami – opisuje reprodukcję jednym zdaniem wielokrotnie złożonym, stosując poprawną interpunkcję 	<ul style="list-style-type: none"> – zna i poprawnie stosuje zasady interpunkcji w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym – wyjaśnia znaczenie interpunkcji dla zrozumienia tekstu – opisuje jednym zdaniem wielokrotnie złożonym zachowanie się uczniów po ostatnim dzwonku, stosując poprawną interpunkcję 	<p>s. 19–22</p>
<p>Mowa niezależna i zależna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>mowa zależna</i>, <i>mowa niezależna</i> – wskazuje w tekście mowę niezależną – czyta tekst z podziałem na role – przekształca według podanego wzoru mowę niezależną w zależną i odwrotnie 	<ul style="list-style-type: none"> – przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie – określa funkcje stylistyczne mowy niezależnej – notuje w formie wniosku spostrzeżenia dotyczące tego, co decyduje o zaliczeniu wypowiedzi do mowy 	<p>s. 23–28</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje zasady interpunkcyjne i ortograficzne dotyczące zapisu mowy niezależnej – uzupełnia dialog podanymi czasownikami – uzupełnia fragment <i>Pana Tadeusza</i> brakującymi znakami interpunkcyjnymi – układa dialog pt. <i>Powrót ojca z wywiadówki</i>, wykorzystując podane czasowniki 	<ul style="list-style-type: none"> niezależnej – redaguje dialogi między osobami przedstawionymi na ilustracjach, uwzględniając cechy mowy poszczególnych postaci – przekształca tekst bajki w opowiadanie z użyciem mowy zależnej 	
Cytaty i cytowanie	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest <i>cytat</i> – wskazuje cytaty w różnych tekstach – wybiera i wprowadza cytaty do swoich wypowiedzi pisemnych – omawia funkcję cytatu w różnych tekstach – łączy zdania wprowadzające z cytatami – redaguje krótki tekst, którego mottem lub puentą jest wybrany cytat – sporządza szczegółowy plan rozprawki, której tezą jest jeden z podanych cytatów – opisuje reprodukcję, przytaczając w opisie cytat, który najlepiej odzwierciedla nastrój obrazu 	<ul style="list-style-type: none"> – wylicza zasady, o których trzeba pamiętać podczas cytowania – wyjaśnia cel użycia cytatów w podanych fragmentach wypracowań – przytacza 5 samodzielnie wybranych cytatów z podanej książki lub artykułu – sprawdza w dostępnych źródłach informacji, w jakich okolicznościach zostały wypowiedziane podane słowa, co oznaczają i kto jest ich autorem – przypomina, skąd pochodzą podane cytaty i na tej podstawie uzupełnia zapis 	s. 29–33
FONETYKA			
Głoska i litera	Uczeń:	Uczeń:	s. 49–51

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między głoską a literą – rozróżnia spółgłoski i samogłoski – oznacza miękkość głosek – dzieli wyraz na litery i głoski – liczy ilość głosek i liter w wyrazie – liczy samogłoski w podanych wyrazach – wypisuje pary liter oznaczających jedną głoskę – dzieli wyrazy na sylaby – zapisuje wniosek na temat funkcji litery <i>i</i> – podkreśla w podanych wyrazach <i>i</i> będące tylko zmiękczeniem poprzedzającej je spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym zajmuje się <i>fonetyka</i> – objaśnia różnicę między spółgłoskami a samogłoskami – objaśnia zglóskotwórczą i zmięszczającą funkcję litery <i>i</i> w zależności od jej pozycji w wyrazie – podaje przykłady wyrazów, w których liczba głosek równa jest liczbie liter/liczba głosek jest mniejsza niż liczba liter 	
<p>Budowa narządów mowy. Klasyfikacja głosek</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia narządy mowy – dzieli głoski na: dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe – podaje sposoby (wraz z przykładami) graficznego oznaczania miękkości głosek – dzieli wyrazy na głoski – tworzy nowe wyrazy, zastępując spółgłoskę dźwięczną jej bezdźwięcznym odpowiednikiem – wypisuje z par wyrazów litery oznaczające różniące je głoski – tworzy wyrazy, wstawiając brakujące litery oznaczające głoski nosowe – wypisuje z podanych wyrazów litery oznaczające głoski miękkie, nosowe i dźwięczne – zna i poprawnie stosuje zasady ortograficzne dotyczące pisowni liter oznaczających 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia proces powstawania głosek – wyjaśnia, jak powstają głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie, ustne i nosowe – dokonuje klasyfikacji głosek – nazywa cechę głosek, która spowodowała zmianę znaczenia wyrazów – uzupełnia tabelę, dopisując do podanych znaków głosek ich odpowiedniki – podkreśla w podanych zdaniach litery oznaczające spółgłoski dźwięczne, które nie mają swoich bezdźwięcznych odpowiedników – przyporządkowuje sentencje nazwiskom autorów – odróżnia wyrazy polskie od wyrazów obcego 	s. 52–58

	<p>samogłoski nosowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzupełnia tekst brakującymi literami 	<p>pochodzenia</p>	
<p>Upodobnienia fonetyczne. Upodobnienia spółgłosek pod względem dźwięczności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – podkreśla wyrazy, w których dostrzega różnice między wymową a pisownią – dostrzega upodobnienia fonetyczne – rozróżnia rodzaje upodobnień – podkreśla w wyrazach litery, przy których wymowie zaszło ubezdźwięcznienie w wygłosie – zaznacza w wyrazach litery, które oznaczają sąsiadujące ze sobą głoski dźwięczne i bezdźwięczne – strzałkami zaznacza kierunek upodobnień – uzasadnia pisownię wyrazów, dopisując takie ich formy albo wyrazy pokrewne, w których głoski bezdźwięczne są wymawiane jak dźwięczne – przestrzega zasad ortografii przy zapisie wyrazów, w których zachodzą upodobnienia pod względem dźwięczności 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest upodobnienie fonetyczne – omawia proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i upodobnień międzywyrazowych pod względem dźwięczności oraz zjawisko ubezdźwięcznienia spółgłosek w wygłosie – rozróżnia rodzaje upodobnień w zależności od kierunku ich przebiegu (wsteczne, postępowe) – podaje przykłady wyrazów, przy których wymowie zaszło ubezdźwięcznienie w wygłosie – wyjaśnia znaczenia podanych związków frazeologicznych – podaje własne przykłady wyrazów, w których występuje upodobnienie wsteczne i postępowe 	<p>s. 59–63</p>
<p>Pisownia przedrostków zakończonych na spółgłoskę</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje zasady pisowni przedrostków zakończonych na spółgłoskę – uzupełnia podane wyrazy przedrostkami – podaje własne przykłady wyrazów z przedrostkami – korzysta ze słownika ortograficznego – uzupełnia wyrazy/tekst brakującymi literami oznaczającymi spółgłoski – dopisuje do podanych przedrostków odpowiednie wyrazy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego wymowa niektórych przedrostków różni się od ich pisowni – układa tekst dyktanda 	<p>s. 64–66</p>
<p>Uproszczenia grup</p>	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega zjawisko 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia zjawisko 	<p>s. 67–70</p>

spółgłoskowych	<p>uproszczeń grup spółgłoskowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – podkreśla w wyrazach grupy spółgłoskowe, w których może dojść do uproszczenia – zapisuje wyrazy, które mogą być wymówione w podany sposób – korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny – poprawnie zapisuje wyrazy z uproszczeniami grup spółgłoskowych – czyta głośno, wymawiając bardzo starannie wszystkie głoski 	<p>uproszczeń grup spółgłoskowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia najczęściej występujące uproszczenia grup spółgłoskowych – podaje przykłady niedopuszczalnych uproszczeń – dba o staranne wypowiedanie wyrazów, w których znajdują się grupy spółgłoskowe – unika hiperpoprawności – znajduje i poprawia błędy w wymowie grup spółgłoskowych 	
Sylaba	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest sylaba – rozróżnia dwa rodzaje sylab – zna i stosuje zasady podziału wyrazów na sylaby i dzielenia wyrazów przy przenoszeniu – wyróżnia samogłoski, które nie tworzą sylaby – dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby, samogłoski, spółgłoski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>sylaba otwarta</i>, <i>sylaba zamknięta</i> – określa funkcję litery „i” – wyjaśnia zjawisko zgłoskotwórczości – wskazuje wyrazy, których nie dzieli się przy przenoszeniu – wyjaśnia, co to znaczy, że <i>Pan Tadeusz</i> jest napisany trzynastozgłoskowcem – sprawdza w dostępnych źródłach, jakim wierszem napisane zostały podane utwory 	s. 71–73
Akcent wyrazowy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest akcent – wie, że akcent w języku polskim jest stały i pada na ogół na przedostatnią sylabę – poprawnie akcentuje wyrazy – dzieli wyrazy na sylaby – zaznacza (podkreśla) sylaby akcentowane – korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny – odmienia czasowniki w celu zaznaczenia sylab akcentowanych 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i omawia grupy wyrazów akcentowanych w polszczyźnie inaczej – wyjaśnia zjawisko zestroju akcentowego – wymienia grupy wyrazów niemające samodzielnego akcentu – dzieli podane wyrazy na rodzime i zapożyczone – poprawnie akcentuje wyrazy, w których akcent pada inaczej niż na 	s. 74–79

	<ul style="list-style-type: none"> – przekształca zdania, odrywając ruchome końcówki czasu przeszłego i trybu przypuszczającego – wskazuje w tekście wyrazy nieakcentowane – układa zdania z podanymi czasownikami 	<ul style="list-style-type: none"> przedostatnią sylabę – uzupełnia podane wnioski – odgaduje wyrazy na podstawie ich peryfraz – pisze i odczytuje opowiadanie (dba o poprawne akcentowanie) – podaje przykłady zestrojów akcentowych z przyimkiem – podaje przykłady błędów w akcentowaniu wyrazów podczas publicznych wystąpień dziennikarzy, polityków, artystów 	
SŁOWNICTWO			
	Uczeń:	Uczeń:	s. 92–97
	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega różnicę między treścią a zakresem wyrazu – wskazuje wypowiedź, która przekazuje najdokładniejszą informację – tworzy słownikowe definicje podanych słów – nazywa podane grupy wyrazów rzeczownikami o szerszym zakresie – uzupełnia notatkę podanymi wyrazami – podkreśla wyrazy o najbogatszej treści – porządkuje podane czasowniki/przymiotniki w kolejności od wyrazu mającego najwęższy zakres znaczeniowy do mającego zakres najszerszy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest znaczenie wyrazu – objaśnia pojęcia: <i>słowotwórcze znaczenie wyrazu, słownikowe znaczenie wyrazu, treść wyrazu, zakres wyrazu</i> – omawia zależności między treścią wyrazu a jego zakresem – dopisuje do podanych wyrazów słowa o coraz bogatszej treści – układa zdania ilustrujące różne odcienie znaczeniowe podanych czasowników – redaguje informację z użyciem wszystkich podanych wyrazów 	
Synonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>synonim</i> – wskazuje synonimiczne pary wyrazów – dopisuje synonimy do podanych rzeczowników/spójników – zastępuje w tekście czasowniki podanymi 	<ul style="list-style-type: none"> – dzieli wyrazy na grupy synonimiczne – poprawia tekst, zastępując „modne” wyrazy synonimami właściwymi dla języka literackiego – uzupełnia zdania podanymi wyrażeniami bliskoznacznymi 	s. 98–102

	<p>synonimami</p> <ul style="list-style-type: none"> – porządkuje przymiotniki w kolejności od najslabiej do najmocniej wyrażających daną cechę – zastępuje wyróżnione przymiotniki synonimami o większym natężeniu cechy – uzupełnia dialog brakującymi czasownikami- synonimami – poprawia tekst, zastępując wszystkie powtórzenia synonimami 	<ul style="list-style-type: none"> – zapisuje znaczenie podanych wyrażeń bliskoznacznych, używając jednego przysłówka – uzupełnia zdania poprawnymi związkami frazeologicznymi – uzupełnia związki frazeologiczne tak, aby odpowiadały podanym znaczeniom 	
Homonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>homonim</i> – rozumie znaczenia wyrazów o takim samym brzmieniu – wyjaśnia znaczenia wyróżnionych wyrazów – zapisuje wyrazy, które odpowiadają podanym znaczeniom – wskazuje słowniki, które mogą pomóc w udowodnieniu, że podane wyrazy są homonimami – korzysta ze słownika języka polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – udowadnia, że podane wyrazy mają homonimy, układając z każdym z nich po dwa zdania wykazujące różnicę znaczeń – zapisuje po trzy znaczenia każdego z podanych wyrazów – określa, na czym polegają dowcipy zawarte we fraszkach – pisze fraszkę dotyczącą życia klasy/szkoły, wykorzystując zjawisko homonimii 	s. 103–105
Antonimy	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>antonim</i> – dopisuje antonimy podanych wyrazów – wskazuje (podkreśla, wypisuje) w zdaniach/ tekstach antonimy – używając antonimów, przekształca dwukrotnie podany tekst tak, aby informował raz o pozytywnej, a drugi raz o negatywnej ocenie przedstawionych faktów – podaje przeciwstawne cechy Aliny i Balladyny – tworzy z podanych 	<ul style="list-style-type: none"> – pisze dwie wymyślane relacje z urodzin, stosując przymiotniki o znaczeniu przeciwstawnym – wykazuje wieloznaczność podanych przymiotników, dobierając do nich odpowiednie antonimy – stosując antonimy, zapisuje pary zdań tak, aby jedno zaprzeczało treści drugiego – poprawia związki frazeologiczne, zastępując błędnie użyte wyrazy ich antonimami – wyjaśnia, dlaczego 	s. 106–109

	fragmentów zdań przysłowia	antonimy pojawiają się tak często w przysłowiach – wyjaśnia celowość użycia antonimów w wierszu Jana Twardowskiego	
Neologizmy. Rodzaje neologizmów	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są <i>neologizmy</i> – rozróżnia i rozpoznaje neologizmy słowotwórcze, znaczeniowe, frazeologiczne i zapożyczenia – nie nadużywa zapożyczeń w swoich wypowiedziach – podaje przykłady neologizmów słowotwórczych zawierających formanty: <i>-arka, -ista, -acz, -or</i> – podaje słowa, od których powstały wyrazy złożone i wyjaśnia ich znaczenia – odgaduje wyraz na podstawie jego znaczeń – układa zdania z wyrazami w dwóch znaczeniach – dzieli podane wyrazy zapożyczone na dziedziny, w których są używane – korzystając ze słownika wyrazów obcych, określa, z jakich języków pochodzą podane wyrazy – wypisuje ze słownika wyrazów obcych słowa zaczerpnięte z języka hiszpańskiego, rosyjskiego oraz węgierskiego i układa z nimi zdania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób powstają poszczególne rodzaje neologizmów – ocenia zjawisko napływu neologizmów do współczesnego języka polskiego – podaje polskie odpowiedniki zbędnych zapożyczeń – ocenia zasadność użycia neologizmów w tekstach własnych, literackich i użytkowych – układa związki wyrazowe z neologizmami znaczeniowymi ilustrujące różnicę znaczeń – wyjaśnia znaczenia podanych wyrazów, używając wyłącznie polskich słów – proponuje inną nazwę właścicielom wymienionych placówek – przeredagowuje wybraną reklamę zawierającą neologizmy, mając na uwadze <i>Ustawę o Języku Polskim</i> – sporządza w formie tabeli słowniczek zapożyczeń 	s. 110–114
Neologizmy artystyczne	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje (podkreśla, wypisuje) neologizmy artystyczne w tekście literackim – wyjaśnia znaczenia neologizmów artystycznych – uzasadnia celowość użycia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są i jaką funkcję pełnią w tekście neologizmy artystyczne – omawia sposób powstania neologizmów artystycznych – interpretuje tekst literacki – formułuje pisemny 	s. 115–119

	neologizmów artystycznych	wniosek na podany temat	
Archaizmy i archaizacja języka	<ul style="list-style-type: none"> – znajduje (podkreśla, wypisuje) archaizmy w tekście literackim – wyjaśnia znaczenia archaizmów na podstawie przypisów/słownika – zastępuje, korzystając z przypisów, archaizmy wyrazami współczesnymi – łączy wyrazy w związki frazeologiczne – tworzy współczesne formy gramatyczne wyrazów dawnych – redaguje wypowiedź na temat miłości do ojczyzny, używając współczesnego języka polskiego – pisze fragment pamiętnika w imieniu bohatera literackiego, starając się naśladować styl minionej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>archaizm, archaizacja języka</i> – wyjaśnia (także na podstawie kontekstu) znaczenia archaizmów/ związków frazeologicznych zawierających archaizmy – zastępuje archaizmy wyrazami współczesnymi – sporządza słowniczek archaizmów na podstawie poznanych utworów Jana Kochanowskiego – wypowiada się na temat funkcji stylistycznej archaizacji języka – archaizuje język bohatera literackiego – wymienia autorów, którzy dokonywali archaizacji języka swoich utworów – wymienia tytuły utworów, w których występują archaizmy 	s. 120–127
Dialekt, dialektyzmy i dialektyzacja języka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rejony Polski, w których zachowały się gwary – rozróżnia gwary: mazowiecką, kaszubską, podhalańską, śląską, mazurską – znajduje (podkreśla, wypisuje) dialektyzmy w tekście literackim – wyjaśnia, z czego wynikają różnice w języku, którym posługują się bohaterowie – wyjaśnia znaczenia dialektyzmów na podstawie przypisów – wyraża swoimi słowami główną myśl utworu – sporządza słowniczek słów, które w regionalnej odmianie brzmią inaczej niż w języku 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>dialekt, gwara, dialektyzm, dialektyzacja</i> – nazywa na podstawie podanego tekstu charakterystyczne cechy gwary mazowieckiej, kaszubskiej, podhalańskiej, śląskiej, mazurskiej – wyjaśnia znaczenia dialektyzmów – zastępuje dialektyzmy wyrazami zaczerpniętymi z języka literackiego – zastępuje dialektyzmy odpowiednikami z języka ogólnopolskiego – określa funkcję stylistyczną zjawiska 	s. 128–134

	ogólnopolskim	dialektyzacji języka	
--	---------------	----------------------	--

Materiał kontrolny zawarty w podręcznikach		
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Test:	Strona:
	Wśród najstarszych gatunków literackich	37–40
	Świat różnie odbity	88–90
	Poprzez inne światy	143–148
	Los reportera	166–168
	Warsztaty publicystyczne	194–196
	Klucze do poetyckich światów	297–300
	Sztuka sceny i sztuka ekranu	324–328
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Sprawdź, ile potrafisz	
	Składnia	34–46
	Fonetyka	80–90
	Słownictwo	135–144

Kryteria oceny pisemnych form wypowiedzi

Formy wypowiedzi wprowadzone (kształcone) w klasie III		
Podręcznik	Nazwa formy	Strony
Zofia Czarniecka-Rodzik <i>Gramatyka i stylistyka</i>	Podanie	146–153
	List prywatny	154–163
	List oficjalny	
	Wywiad	164–174
Witold Bobiński <i>Świat w słowach i obrazach</i>	Opis przedmiotu	112
	Reportaż	122,155,165
	Charakterystyka porównawcza	141
	Rozprawka	176
	List otwarty	345

Kryteria oceny podania

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Sformułowanie prośby	0–1 p.
II	Uzasadnienie prośby	0–1 p.
III	Zachowanie wszystkich formalnych wyróżników podania [miejsowość i data; dane nadawcy – imię i nazwisko, dokładny adres; określenie adresata; własnoręczny podpis]	0–1 p.
IV	Funkcjonalność stylu – posługiwanie się zwrotami charakterystycznymi dla podania [np. <i>zwracam się z prośbą, uprzejmie proszę, prośbę swą motywuję, z wyrazami szacunku</i>]	0–1 p.

V	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
VI	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją: 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.
VII	Poprawne graficzne rozmieszczenie tekstu [odstępy, akapity]	0–1 p.
VIII	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

8 p. bardzo dobry; 7 p. dobry; 6 p. dostateczny +; 5 p. dostateczny;
4 p. dopuszczający; 0–3 p. niedostateczny

Kryteria oceny listu prywatnego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–4)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
III	Obecność zwrotów do adresata [co najmniej dwa poza nagłówkiem]	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–4)**		
IV	Charakterystyczne elementy listu [miejscowość, data, nagłówek, formuła pożegnalna, podpis]	0–1 p.
V	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji [wstęp, rozwinięcie, zakończenie]	0–1 p.
VI	Spójność tekstu	0–1 p.
VII	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III JĘZYK (0–3)**		

VIII	Poprawność językowa [0–3 bł. 3 p.; 4 bł. 2 p.; 5–6 bł. 1 p.; 7 bł. 0 p.]	0–3 p.
IV ZAPIS (0–5)**		
IX	Poprawność ortograficzna [0 bł. 2 p.; 1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 2 p.; 4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
X	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XI	Poprawne graficzne rozmieszczenie tekstu [odstępy, akapity, marginesy]	0–1 p.
XII	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za list nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

16 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;

15–16 p. bardzo dobry; 14 p. dobry +; 12–13 p. dobry; 11 p. dostateczny +;

10 p. dostateczny; 9 p. dopuszczający +; 8 p. dopuszczający;

0–7 p. niedostateczny

Kryteria oceny listu oficjalnego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–3)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Zwiężłość, rzeczowość	0–1 p.
III	Obecność zwrotów do adresata [co najmniej dwa poza nagłówkiem]	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–5)**		
IV	Charakterystyczne elementy listu [miejscowość, data, nagłówek, podpis]	0–1 p.
V	Przedstawienie się	0–1 p.

VI	Sformułowanie celu (prośby, propozycji)	0–1 p.
VII	Uzasadnienie prośby (propozycji)	0–1 p.
VIII	Zakończenie w grzeczny sposób [formuła pożegnalna]	0–1 p.
III JĘZYK (0–3)**		
IX	Poprawność językowa [0–3 bł. 3 p.; 4 bł. 2 p.; 5–6 bł. 1 p.; 7 bł. 0 p.]	0–3 p.
IV ZAPIS (0–5)**		
X	Poprawność ortograficzna [0 bł. 2 p.; 1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 2 p.; 4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
XI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XII	Poprawne graficzne rozmieszczenie tekstu [odstępy, akapity, marginesy]	0–1 p.
XIII	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za list nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

16 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;

15–16 p. bardzo dobry; 14 p. dobry +; 12–13 p. dobry; 11 p. dostateczny +;

10 p. dostateczny; 9 p. dopuszczający +; 8 p. dopuszczający;

0–7 p. niedostateczny

Kryteria oceny wywiadu – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy II gimnazjum*, s. 46

Kryteria oceny opisu przedmiotu

Numer	Kryteria	Liczba
-------	----------	--------

kryterium		punktów
I TEMAT (0–5)		
I	Wyodrębnienie i nazwanie charakterystycznych elementów opisywanego przedmiotu	0–1 p.
II	Podanie cech charakterystycznych dla poszczególnych elementów, np. kształt, wielkość, kolor [nie wystarczy pojedyncze stwierdzenie ani wskazanie tylko jednej cechy dla różnych elementów]	0–1 p.
III	Stosowanie słownictwa określającego stosunki przestrzenne, np. <i>u góry, na dole, pod, nad, powyżej, w środku, pośrodku</i> [co najmniej pięć przykładów]	0–1 p.
IV	Użycie co najmniej dwóch porównań	0–1 p.
V	Sformułowanie wrażeń lub refleksji	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–2)*		
VI	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji [wstęp, rozwinięcie, zakończenie]	0–1 p.
VII	Spójność tekstu	0–1 p.
III JĘZYK I STYL(0–3)*		
VIII	Poprawność językowa [0–2 bł. 2 p.; 3 bł. 1 p.; 4 bł. 0 p.]	0–2 p.
IX	Funkcjonalność stylu	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)*		
X	Poprawność ortograficzna [0 bł. 2 p.; 1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 2 p.; 4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
XI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

13 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;

12–13 p. bardzo dobry; 11 p. dobry +; 10 p. dobry; 9 p. dostateczny +;
 8 p. dostateczny; 7 p. dopuszczający +; 6 p. dopuszczający;
 0–5 p. niedostateczny

Kryteria oceny reportażu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I		
TEMAT (0–10)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Trafny, ciekawy tytuł	0–1 p.
III	Poprawnie zredagowany lid [rzeczowy, zwięzły, związany z treścią reportażu]	0–1 p.
IV	Zredagowanie co najmniej trzech trafnych śródtytułów [w jednolitej konwencji, zgodnych z treścią]	0–1 p.
V	Zrelacjonowanie faktów i wydarzeń, których autor był świadkiem lub uczestnikiem	0–1 p.
VI	Zamieszczenie informacji dotyczących czasu, miejsca wydarzeń i osób w nich uczestniczących	0–1 p.
VII	Zamieszczenie informacji dotyczących reakcji, zachowań, opinii bohaterów [co najmniej dwa przykłady]	0–1 p.
VIII	Ocena przedstawionych wydarzeń (faktów)	0–1 p.
IX	Prawidłowe i celowe wprowadzenie elementów innych form wypowiedzi, np. dialogów i monologów bohaterów, opisu miejsca, opisu sytuacji, opisu przeżyć wewnętrznych, charakterystyki, rozprawki [co najmniej dwa przykłady]	0–1 p.
X	Poprawność merytoryczna	0–1 p.
II		
KOMPOZYCJA (0–2)**		
XI	Spójność tekstu	0–1 p.
XII	Logiczność [nie występują nieuzasadnione powtórzenia]	0–1 p.
III		
JĘZYK I STYL(0–4)**		
XIII	Poprawność językowa [0–3 bł. 3 p.; 4 bł. 2 p.; 5–6 bł. 1 p.; 7 bł. 0 p.]	0–3 p.

XIV	Funkcjonalność stylu [styl odpowiedni do formy wypowiedzi]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–3)**		
XV	Poprawność ortograficzna [0 bł. 2 p.; 1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 2 p.; 4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
XVI	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

19 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;
18–19 p. bardzo dobry; 17 p. dobry +; 15–16 p. dobry; 13–14 p. dostateczny +;
11–12 p. dostateczny; 10 p. dopuszczający +; 9 p. dopuszczający;
0–8 p. niedostateczny

Kryteria oceny charakterystyki porównawczej postaci literackich – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy II gimnazjum*, s. 40

Kryteria oceny rozprawki – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy II gimnazjum*

Kryteria oceny listu otwartego

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–7)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Informacje wprowadzające [przyczyna, cel, okoliczności podjęcia tematu]	0–1 p.
III	Rozwinięcie tematu	0–2 p.
IV	Zakończenie wypowiedzi [np. uogólnienie, sentencja, puenta, wyrażenie własnych uczuć]	0–1 p.
V	Umiejętne i celowe wprowadzenie cytatu, sentencji, motta [fakultatywnie]	0–1 p.
VI	Obecność zwrotów do adresata [co najmniej dwa poza nagłówkiem]	0–1 p.

II KOMPOZYCJA (0–3)**		
VII	Charakterystyczne elementy listu [miejscowość, data, nagłówek, formuła pożegnalna, podpis]	0–1 p.
VIII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji [wstęp, rozwinięcie, zakończenie]	0–1 p.
IX	Spójność i logiczność tekstu [występowanie zwrotów i wyrażen porządkujących wypowiedź]	0–1 p.
III JEZYK I STYL (0–4)**		
X	Poprawność językowa [0–3 bł. 3 p.; 4 bł. 2 p.; 5–6 bł. 1 p.; 7 bł. 0 p.]	0–3 p.
XI	Funkcjonalność stylu [styl wzniosły, uroczysty, emocjonalny, pojawiają się pytania retoryczne, powtórzenia, wykrzykniki]	0–1 p.
IV ZAPIS (0–4)**		
XII	Poprawność ortograficzna [0 bł. 2 p.; 1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 2 p.; 4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
XIII	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 3 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalnych 6 błędów]	0–1 p.
XIV	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

18 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;

17–18 p. bardzo dobry; 16 p. dobry +; 14–15 p. dobry; 12–13 p. dostateczny +;

11 p. dostateczny; 10 p. dopuszczający +; 9 p. dopuszczający;

0–8 p. niedostateczny

Kryteria oceny wypowiedzi ustnych

Kryteria oceny opowiadania ustnego twórczego i odtwórczego – Patrz: Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum, s. 48

Kryteria oceny przemówienia – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 48

Zasady oceniania dyktand – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 49

Kryteria oceny recytacji – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 49

Kryteria oceny rysunkowych (plastycznych) konkretyzacji utworów – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 50

Kryteria oceny realizacji określonych projektów – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s. 50

Kryteria oceny współpracy w grupie w związku z realizacją konkretnych zadań – Patrz: *Przedmiotowy system oceniania dla klasy I gimnazjum*, s.50

MATERIAŁY DODATKOWE

Kryteria oceny opisu sytuacji

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I TEMAT (0–6)*		
I	Zgodność pracy z tematem	0–1 p.
II	Opis wydarzenia głównego	0–1 p.
III	Opis zdarzeń towarzyszących [co najmniej trzech]	0–1 p.
IV	Opis elementów tła i scenerii [co najmniej trzy przykłady]	0–1 p.
V	Stosowanie słownictwa dynamizującego akcję [stosowanie zwrotów typu: <i>nagle, wtem, błyskawicznie, raptem, niespodziewanie</i>]	0–1 p.
VI	Poprawność merytoryczna	0–1 p.
II KOMPOZYCJA (0–2)**		
VII	Trójdzielność wypowiedzi z zachowaniem właściwych proporcji	0–1 p.
VIII	Spójność	0–1 p.
III JĘZYK I STYL (0–3)**		

IX	Poprawność językowa [0–2 bł. 2 p.; 3–4 bł. 1 p.; 5 bł. 0 p.]	0–2 p.
X	Funkcjonalność stylu	0–1 p.
IV ZAPIS (0–2)**		
XI	Poprawność ortograficzna [0–1 bł. 1 p.; 2 bł. 0 p.] [dla uczniów z dysleksją: 0–3 bł. 1 p.; 4 bł. 0 p.]	0–1 p.
XII	Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalne 2 błędy, dla uczniów z dysleksją dopuszczalne 4 błędy]	0–1 p.

* Uczeń otrzymuje 0 p. za pracę nie na temat.

** Jeśli praca jest krótsza niż połowa wymaganej objętości, nie przyznaje się punktów z tych kategorii.

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

13 p. (praca bez błędów językowych, ortograficznych i interpunkcyjnych) celujący;

12–13 p. bardzo dobry; 11 p. dobry +; 10 p. dobry; 9 p. dostateczny +;

8 p. dostateczny; 7 p. dopuszczający +; 6 p. dopuszczający;

0–5 p. niedostateczny

Kryteria oceny życiorysu

Numer kryterium	Kryteria	Liczba punktów
I	Zamieszczenie podstawowych danych osobowych piszącego [imię i nazwisko, adres]	0–1 p.
II	Podanie pozostałych informacji [data i miejsce urodzenia, dotychczasowe wykształcenie, informacje na temat rodziców, odniesione sukcesy, plany na przyszłość]	0–1 p.
III	Uwzględnienie formalnych wyróżników podania [miejsce i data; własnoręczny podpis]	0–1 p.
IV	Spójność tekstu	0–1 p.
V	Funkcjonalność stylu [styl urzędowy, zwięzły, konkretny]	0–1 p.
VI	Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]	0–1 p.
VII	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; dla uczniów z dysleksją: 2 błędy ortograficzne i 2 błędy interpunkcyjne]	0–1 p.
VIII	Poprawne graficzne rozmieszczenie tekstu [odstępy, akapity]	0–1 p.

IX	Estetyka zapisu [czystość, czytelność, brak skreśleń]	0–1 p.
----	--	--------

Propozycja przeliczenia punktów na oceny:

9 p. bardzo dobry; 8 p. dobry; 7 p. dostateczny +;

6 p. dostateczny; 5 p. dopuszczający; 0–4 p. niedostateczny